

Onderzoeksrapport

Wat doet degradatie van de club met identiteit en beleving?

Naam: Ben Schipper
Studentnummer: s1055357
Studie: Geografie, Planologie en Milieu
Faculteit: Faculteit der managementwetenschappen
Instelling: Radboud Universiteit Nijmegen
Supervisor: Drs. Jackie van de Walle
Datum: januari 2024
Aantal woorden: 18.000

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
1. Introductie	4
2. Onderzoeksdoel	7
2.2 Centrale hoofdvraag	7
2.3 Deelvragen	7
2.4 Leeswijzer	7
3. Relevantie	9
3.1 Maatschappelijke relevantie	9
3.2 Wetenschappelijke relevantie	9
4. Theoretisch kader	11
4.1 Identiteit	11
4.2 Beleving	13
4.3 Conceptueel model	16
4.4 Operationalisatie	16
5 Onderzoeksdesign	19
5.1 Methodologie	19
5.2 Onderzoeksplan	20
6. Resultaten	23
6.1 Beschrijvende resultaten	23
6.2 Toetsende resultaten	24
6.2.1 Resultaten deelvraag 1	24
6.2.2 Resultaten deelvraag 2	30
6.2.3 Resultaten deelvraag 3	36
6.2.4 Resultaten deelvraag 4	38
7. Conclusie	40
8. Discussie en aanbevelingen	41
8.1 Discussie	41
8.2 Aanbevelingen	41
Literatuurlijst	43
Bijlagen	50

Voorwoord

Beste lezer, voor u ligt mijn bachelorscriptie die beschrijft wat de invloed is van degradatie van een voetbalclub op de identiteit en beleving van de stad en regio. In deze scriptie is de casus van FC Twente gebruikt, de club degradeerde in 2018 naar de KKD. Middels deze scriptie wil ik mijn bachelor in Geografie, Planologie en Milieu afronden. Ik zit nu in het derde jaar van mijn studie, die ik volg aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Voor het schrijven van de scriptie kregen we een lijst met onderwerpen waarbij we onze voorkeur konden doorgeven. Gelijk viel mijn oog op het onderwerp voetbal, omdat ik sinds jongs af aan al sterk geïnteresseerd in voetbal ben. Van zelf voetballen, training geven tot voetbal kijken en zo is het uitgegroeid tot een van mijn grootste hobby's. Van huis uit ben ik PSV supporter, echter ben ik erg geïnteresseerd in het gehele Nederlandse voetbal. Gelukkig werd ik geselecteerd om de scriptie over het onderwerp voetbal te schrijven. Door onder andere mijn studie ben ik ook erg geïnteresseerd in demografische vraagstukken. Om dit te linken aan het onderwerp voetbal heb ik nagedacht over de vraag "welk fenomeen in het voetbal heeft veel gevolgen op menselijke aspecten". Zo ben ik op het onderwerp degradatie uit. Vervolgens heb ik gezocht naar een casus om daar het onderzoek op te richten. Wat gelijk in mijn gedachten speelde was dat er veel ontwikkelingen speelden om de degradatie van FC Twente een aantal jaar geleden. Dit leek me heel interessant, ook omdat FC Twente een grote club is waar dit toen niet verwacht werd. Zo is uiteindelijk het scriptieonderwerp ontstaan.

Het proces van het schrijven van deze scriptie is ontzettend leerzaam geweest. Talloze aspecten uit mijn bachelor zijn in deze scriptie samengekomen. Ik heb een interview afgenomen, survey-onderzoek opgezet en uitgevoerd, en literatuuronderzoek en deskresearch gedaan. Het was leerzaam om voor het eerst alleen een geheel onderzoek uit te voeren, daardoor veel nieuwe aspecten geleerd en uitgevoerd.

Bij het schrijven van deze scriptie heb ik hulp gekregen. Daarvoor wil ik graag een aantal mensen bedanken. Allereerst wil ik graag mijn supervisor, drs. Jackie van de Walle bedanken. Doordat zij altijd klaar stond om te helpen en door de leerzame feedbackgesprekken heeft dat mij erg geholpen om het onderzoek zo goed mogelijk uit te voeren. Verder moet ik mijn medestudenten uit mijn scriptiegroep bedanken, omdat zij mij ook veel feedback hebben verleend en hebben geholpen met het denkproces. Ik wil ook de heer Lucas Fransen bedanken, hij heeft mij erg geholpen door mijn enquête mee te nemen in de nieuwsbrief van zijn supportersvereniging. Ook heeft hij deelgenomen aan een interview, hetgeen voor veel informatie voor de scriptie heeft gezorgd. Mede dankzij deze personen ligt hier mijn uiteindelijke scriptie.

Samenvatting

Het onderwerp van dit onderzoek is wat de degradatie van een voetbalclub doet met de identiteit en beleving van de supporters en regio. Voor dit onderzoek is de casus van FC Twente gekozen, die in 2018 gedegradeerd is. Omdat Twente een grote club is met een rijke historie, was dit toen ook een groot drama en daarom ook een interessante casus.

De regio en de supporters zijn heel erg verbonden met FC Twente en identificeren zichzelf zelfs met de club. Dit zorgt voor onvoorwaardelijke steun, maar als de club dan degradeert heeft dit dus ook gevolgen voor de regio en supporters. Naar economische aspecten na degradatie of het gevoel tussen de supporters en de club is al onderzoek naar gedaan. Maar niet wat een degradatie van een voetbalclub voor invloed heeft op de identiteit en beleving van de stad/regio. Dit zorgt ervoor dat de uitvoering van dit onderzoek relevant is.

Bij dit onderzoek staan de deze 4 deelvragen centraal:

“Welke invloed heeft degradatie op de identiteit van de supporters?”

“Welke invloed heeft degradatie op de beleving van de supporters?”

“Welke invloed heeft degradatie op de identiteit van de regio?” en

“Welke invloed heeft degradatie op de beleving van de regio?”

Door middel van deze deelvragen wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag: *“Op welke manier beïnvloedt de degradatie van een eredivisieclub de identiteit en beleving van de supporters en regio, aan de hand van de casus FC Twente”*.

Door de modellen van het identiteitsmodel van Birkigt & Stadler en het belevingsmodel van Pine & Gilmore zijn de verschillende dimensies van de begrippen identiteit en beleving vastgesteld. Kijkend naar deze dimensies zijn met verschillende onderzoeksmethodes antwoorden gegeven op de deelvragen. Als onderzoeksmethoden is er gebruik gemaakt van online-survey, desk review en een interview en hier zijn de resultaten van het onderzoek uitgekomen.

Uit deze resultaten is de conclusie gekomen dat degradatie de identiteit niet beïnvloedt, de beleving wordt wel licht negatief beïnvloed. Dat de identiteit en beleving weinig werd veranderd door de degradatie, heeft grotendeels te maken met het gegeven dat de regio en supporters zich heel erg verbonden voelen met FC Twente en ze de club altijd blijven steunen.

Deze unieke binding is typerend voor de regio Twente. Het is echter onzeker of deze conclusie generaliseerbaar is naar andere voetbalclubs, aangezien niet elke regio dezelfde hechte relatie met hun club heeft. Voor vervolgonderzoek is aanbevolen om vergelijkbare studies uit te voeren bij andere clubs om de generaliseerbaarheid van de bevindingen te bevestigen.

1. Introductie

Voetbal wordt ook vaak de belangrijkste bijzaak in het leven genoemd. Het is maar een spelletje zegt men, maar hoe groot is nu echt de impact op de maatschappij? Dat de rol van voetbal op de maatschappij groot is, blijkt uit de volgende cijfers. In Nederland interesseren zich 8,2 miljoen mensen voor voetbal, waarbij wekelijks 205.574 toeschouwers in het stadion te vinden zijn. Dit zorgt voor verbinding tussen mensen in de samenleving (Pwc,2021). Voetbal speelt ook een belangrijke rol bij de mentale gezondheid van mensen. Een voetballiefhebber besteedt gemiddeld 11 uur per week aan activiteiten gerelateerd aan betaald voetbal. Alle activiteiten om het betaald voetbal heen dragen bij aan een hoger bruto binnenlands product, hetgeen positief is voor de economie. Verder is het een groot podium voor maatschappelijke thema's, veel jongeren halen uit het betaald voetbal hun rolmodel (Pwc, 2021). Al met al kan geconcludeerd worden dat betaald voetbal een substantieel onderdeel is van onze maatschappij en dat de betaalde voetbal organisaties (BVO's) in de positie zijn om een positieve impact te leveren op het gebied van verbinding, welzijn, educatie en economie.

De BVO's erkennen het belang van hun positie en proberen vaak hun regio te helpen, hier zijn veel mooie initiatieven uit ontstaan. Zoals PSV en Brainport Eindhoven die inzetten op onder meer vitaliteit en de kennis van de regio hiervoor gebruiken. De partijen hebben de ambitie om samen de regio nóg prominenter op de kaart te zetten als wereldleider in kennis, high tech en innovatie (brainport eindhoven, z.d) . Heracles Almelo heeft een regionaal innovatieplatform opgericht met het doel om onderwijs, onderzoek, bedrijfsleven, topsport en overheden te verbinden, bij te dragen aan innovatie en talent voor de regio te behouden (Tervoort, 2021). Ander voorbeeld is het Duitse Freiburg, dat bij alles wat ze doen duurzaamheid centraal zet. Deze BVO's gebruiken de kracht van de (voetbal)community om met elkaar samen te werken en nog meer te betekenen voor de regio (Tervoort, 2021).

BVO's voelen een grote verbintenis met de regio en vice versa. Dat blijkt uit onderzoek van Henk van Houtum uit 2001 waar hij kijkt naar de verbondenheid van supporters met NEC. Volgens van Houtum is het imago van een club een belangrijk aspect, het representeert de eigenheid, het profiel en daarmee de aantrekkelijkheid van een club. De club NEC speelt sinds 2021 weer in de eredivisie, maar heeft vaak te maken met net wel of niet degraderen (nec-nijmegen, z.d). Deze club balanceert continu tussen enerzijds verzakelijking en professionalisering, en anderzijds het behouden van het imago van een volksclub. Naar voetbal gaan is een sociaal fenomeen, velen gaan samen en het wordt als gezellig ervaren. NEC wordt door velen gezien als eigen "cluppie", het identificeren met een voetbalclub is een vorm van erkenning van het lokale door de wereld daarbuiten. NEC wordt door vele respondenten gezien als een belangrijke symbolische representant van de stad en de regio Nijmegen. Verder zijn toeschouwers meer dan klanten. In het stadion worden gevoelens van identificatie en lokale verbondenheid met de club en de regio geuit. Supporters identificeren zich in grote mate met het wel en wee van de club, juist ook omdat deze een onderdeel uitmaakt van de eigen identiteit die sociaal is ingebed. Dit laat zien dat supporters en de regio erg verbonden zijn met de club, dit geldt niet alleen voor NEC maar voor elke BVO (Van Houtum, 2001).

Dat de stad/regio zich verbonden met de club voelt en hierbij een eigen identiteit vormt blijkt ook uit het onderzoek van Jon Verriet uit 2016. In zijn onderzoek heeft hij het

over de BVO's Vitesse, NEC en de graafschap die allemaal gelegen liggen in de provincie Gelderland. Er zou dus gezegd kunnen worden dat elke club een Gelderse identiteit heeft, maar elke club heeft een eigen identiteit, wat ook zorgt voor rivaliserende gedachtes tussen de clubs. Een belangrijke factor voor identiteitsvorming was tevens het zelfbeeld en het imago van de stad/regio. De identiteit wordt bepaald door overlap tussen club imago's enerzijds en stads- en streek imago's anderzijds. Het karakter van bestuurders, de mentaliteit van spelers, de speelstijl, de supporters. De identiteit heeft overeenkomsten met eigenschappen van de plek van herkomst. Zo heeft NEC een arbeiders imago en dat ze een volksclub zijn, staat de Graafschap voor de achterhoek en noemen ze zichzelf de superboeren en Vitesse wordt gezien als arrogante, elitaire hoofdstedelingen door de andere clubs (Verriet, 2016). Hieruit wordt dus duidelijk dat de clubs heel erg verbonden zijn met de identiteit van de regio/stad en hun supporters.

Of bijvoorbeeld bij FC Twente, waar Twente diep geworteld is in de tradities van de regio en de stad. FC Twente wordt blootgesteld aan Europees internationale concurrentie en de wereldwijde voetbal transfermarkt, en er is veel druk als gevolg van toenemende commercialisering en multiculturalisme in de voetbalwereld. Toch blijven ze bij hun lokale identiteit en vindt FC Twente dit ook belangrijk om te behouden. FC Twente voert het motto "trots om een tukker te zijn" (Kossakowski, 2013). Ook zijn de kernwaarden van het beleid van de club trots, ambitie en noaberschap, die onder andere zichtbaar zijn tijdens de wedstrijden bij de dug-out. Zo wil FC Twente vanuit de basis beginnen, de regio omarmen en samen werken aan het nieuwe FC Twente. Het gezamenlijke gevoel van noaberschap houdt een familiegevoel in dat de club sinds oudsher wil uitstralen. Dit onder de typische twentse motto's "*doe maar gewoon dan doe je al gek genoeg*", "*wij laten ons de kop niet gek maken*" en "*wij zijn er voor elkaar*" (fctwente, 2021). Het belang van het Nederlandse voetbal is groot. In Nederland zijn miljoenen mensen geïnteresseerd in voetbal en nog eens tienduizenden zijn elke week in het stadion te vinden. Dit zorgt voor verbinding tussen mensen en de samenleving (Pwc, 2021). Dit laat zien wat voor grote rol het Nederlandse voetbal op de samenleving heeft. De BVO's nemen ook hun maatschappelijke rol door zich in te zetten voor hun regio en samenleving. De club verbindt zich aan de maatschappij en verankert zich in de regio, bijvoorbeeld door maatschappelijke activiteiten te vervullen en een breed scala aan regionale bedrijven aan zich te binden (Fortuna SC, 2013). Hierdoor hebben de bvo's veel invloeden in de regio. Ook voelt de regio/stad zich verbonden met de club en de identiteit die het uitdraagt. De identiteit heeft overeenkomsten met eigenschappen van de plek van herkomst van de club, waardoor de achterban zich verbonden voelt (Verriet, 2016). Zoals bij NEC, deze club wordt door velen gezien als een belangrijke symbolische representant van de stad en de regio Nijmegen (van Houtum, 2001).

De maatschappelijke impact van eredivisie bvo's is dus groot te noemen. Maar wat ook bij voetbal hoort is degradatie van het hoogste niveau, dit heeft grote gevolgen voor de club en dus indirect ook voor de stad/regio. Ten eerste krijgt de club veel minder aandacht omdat het niet meer op het hoogste niveau speelt. Waarbij alle wedstrijden van de eredivisie altijd live worden uitgezonden en samenvattingen veelvuldig op meerdere kanalen worden herhaald. Dit is heel anders dan wanneer er in de Keuken kampioen divisie (KKD), de tweede divisie van Nederland gespeeld wordt. Hier worden enkel 4 wedstrijden per speelronde live op vrijdagavond uitgezonden en de rest is enkel te volgen via een schakelprogramma, dit omdat het geld van de KKD op is (sportnieuws, 2021).

PEC Zwolle is in het seizoen 2021/2022 gedegradeerd, dit voorval kost de club miljoenen en kan ze jaren achtervolgen (nporadio1, 2022). Dit omdat KKD clubs veel minder

tv-inkomsten krijgen, dit blijft de komende jaren lager omdat de inkomsten worden bepaald door prestaties van de afgelopen seizoenen. Verder liggen de stadion inkomsten ook veel lager, omdat er veel interessante wedstrijden zoals PSV, Ajax en Feyenoord worden gemist (nporadio1, 2022). Na de degradatie van een grote club kan het heel snel bergafwaarts gaan, dat bewezen bijvoorbeeld Malaga en Sunderland. Malaga is in 2023 gedegradeerd uit de Segunda división (tweede niveau Spanje), dit terwijl ze in 2013 nog in de kwartfinale van de Champions League stonden (VI, 2023). Sunderland, dat eigenlijk altijd wel een vast gezicht in de Premier League (hoogste niveau England) was, beleefde een vrije val in het Engelse voetbal. Waar het in 2017 en 2018 beide degradeerde kwam het op het derde niveau terecht (Dwarswaard, 2018). Dit laat dus de risico's van een degradatie zien.

Toen FC Twente degradeerde in 2018, had deze degradatie zoveel gevolgen dat FC Twente 18 spelers contractloos achter moest laten en 40 procent van de werknemers moest ontslaan (ten Voorde, 2018). Dit zijn vooral de gevolgen voor de club, maar gezien de impact van de club is het logisch dat deze gevolgen ook merkbaar zijn bij de supporters en in de regio. Welke impact heeft de degradatie van een BVO voor een regio qua identiteit en beleving? Het is interessant om deze aspecten te onderzoeken. FC Twente zit diep geworteld in de regio, welke gevolgen heeft degradatie dan exact?. Naar deze specifieke aspecten is nog weinig onderzoek gedaan. Gezien de actualiteit van de casus van FC Twente en de omvang en de rol in de regio, wordt deze casus gebruikt om de hoofdvraag te beantwoorden.

2. Onderzoeksdoel

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te geven in wat de impact is van een degradatie van een eredivisieclub voor de stad/regio qua identiteit en beleving. Dit geldt voor iedereen, van horeca eigenaren tot aan de supporters, iedereen die iets merkt van het bestaan van de club in de regio. Ook kijkend naar de uitkomsten en conclusies van het onderzoek, of daaruit blijkt dat er bepaalde problemen of bevindingen naar boven komen. Zodat daarmee in de toekomst rekening gehouden kan worden. Dit wordt gedaan door middel van de volgende hoofdvraag en deelvragen.

2.2 Centrale hoofdvraag

De hoofdvraag is de vraag die centraal staat bij dit onderzoek. Door middel van dit onderzoek wordt er antwoord gegeven op de vraag. De hoofdvraag is als volgt: *“Op welke manier beïnvloedt de degradatie van een eredivisieclub de identiteit en beleving van de supporters en regio, aan de hand van de casus FC Twente”*. De voortgang van het onderzoek wordt geleid door deze centrale onderzoeksvraag.

2.3 Deelvragen

Met de deelvragen worden de aspecten van de hoofdvraag beantwoord, zodat er met de deelvragen gecombineerd een duidelijk antwoord gegeven kan worden op de hoofdvraag. Dat gaat gebeuren door middel van de volgende deelvragen.

1. *Welke invloed heeft degradatie op de identiteit van de supporters?*
2. *Welke invloed heeft degradatie op de beleving van de supporters?*
3. *Welke invloed heeft degradatie op de identiteit van de regio?*
4. *Welke invloed heeft degradatie op de beleving van de regio?*

2.4 Leeswijzer

De opzet van dit onderzoek gaat als volgt. Het begint met een voorwoord waarin de keuze van het onderwerp van het onderzoek wordt uiteengezet en wie er geholpen heeft bij het onderzoek. Dan volgt er een samenvatting waar het hele onderzoek in samengevat wordt. Hoofdstuk 1 dient als introductie van het onderzoek, hier wordt de lezer geïntroduceerd aan het thema van het onderzoek. In hoofdstuk 2 is het onderzoeksdoel te vinden met de desbetreffende onderzoeksvragen. Aan het einde van dit hoofdstuk staat de leeswijzer. In

Hoofdstuk 3 belicht de relevanties waarom het onderzoek maatschappelijk en wetenschappelijk relevant is om uit te voeren. Hoofdstuk 4 is het theoretisch kader, hier worden theorieën wat betreft identiteit en beleving vastgesteld, staat het conceptueel model en vindt de operationalisatie van de begrippen plaats. In hoofdstuk 5 wordt het onderzoeksdesign van dit onderzoek beschreven door middel van een methodologie en een onderzoeksplan. In hoofdstuk 6 staan alle resultaten van het onderzoek, dit is verdeeld in beschrijvende en toetsende resultaten. Bij de toetsende resultaten staan de resultaten met betrekking tot de deelvragen. In hoofdstuk 7 is de conclusie van het onderzoek te vinden. In hoofdstuk 8 discussiepunten behandeld, aanbevelingen geformuleerd, en wordt gereflecteerd op de bevindingen.. Als laatste hoofdstuk 9 waar de literatuurlijst en de bijlagen staan.

3. Relevantie

3.1 Maatschappelijke relevantie

Het onderzoek is maatschappelijk relevant want supporters zijn actief bezig en betrokken bij de club, ze bezoeken de wedstrijden en bespreken bijvoorbeeld de wedstrijden met elkaar. Supporterschap wordt gezien als een hobby en als een onderdeel van het leven dat nooit meer kwijtraakt (Schrijvers, 2013). De regio en supporters voelen zich verbonden met de club, want er gaat meer schuil achter voetbal dan enkel een sportieve competitie. Zo is een voetbalclub niet alleen een sportclub, maar wordt het gezien als een symbool voor een of voor een geografische entiteit (regionale identiteit) (Gomez-Bantel, 2018). Een degradatie van een club heeft naast de financiële gevolgen dus ook gevolgen voor de stad/ regio qua identiteit en beleving. Omdat de regio zo verweven is met de club, zullen de gevolgen van de degradatie invloed hebben op de regio. Zo zullen er veranderingen komen in onder andere de media aandacht, de bezoekersaantallen en in hoe erg de club leeft in de stad. Dit heeft invloed op de regio en supporters en zal zichtbaar worden in hun beleving met de club en hun identiteitsgevoel. Bovendien ondervinden talrijke inwoners van de regio/stad en supporters deze situatie, wat aanzienlijke gevolgen heeft voor de gehele regio. Dit zal dus te merken zijn voor een grote groep en daarom is dit onderwerp maatschappelijk relevant om te gaan onderzoeken. De degradatie is dus niet enkel een probleem voor FC Twente maar voor de hele regio, daarom wordt het onderzocht om te kijken hoe er in de toekomst met dit probleem bij andere voorvallen om kan worden gegaan.

3.2 Wetenschappelijke relevantie

Wanneer er gezocht wordt naar informatie over invloed van degradatie is er natuurlijk veel informatie al beschikbaar. Er zijn vele artikelen en onderzoeken te vinden die over dit onderwerp gaan, echter nauwelijks over het effect van degradatie van een eredivisieclub op de identiteit en beleving van een stad/regio.

Als er gekeken wordt naar de effecten van degradatie van een voetbalclub, dan komen artikelen zoals van Ten Voorde uit 2018 naar voren. Dit artikel gaat over het feit dat toen FC Twente in 2018 degradeerde er 18 spelers contractloos achter gelaten moesten worden en 40 procent van de werknemers moesten ontslaan (ten Voorde, 2018). Dit als gevolg van de economische problemen na de degradatie. Volgens nporadio1 (2022) heeft PEC Zwolle toen ze in het seizoen 2021-2022 degradeerden, wat miljoenen zou gaan kosten, door mindere tv-inkomsten en lagere stadion inkomsten.

Frank Molema heeft het in zijn artikel in 2023 over de mogelijke degradatie van FC Groningen. De punten die naar boven komen bij wat de gevolgen van de degradatie zijn. Molema (2023) vertelt over hoeveel minder geld de voetbalclubs binnen zullen krijgen door veel minder mediagelden, wat zo'n 3 miljoen minder inkomsten zal zijn, of de fans en sponsors nog wel hetzelfde zullen gaan opleveren en overige kosten die de degradatie allemaal zullen gaan veroorzaken.

Er zijn ook artikelen die kijken naar het verband van identiteit en beleving tussen de club en de supporters. Zoals de artikelen van Van Houtum (2001) en Verriet (2016). Volgens Van Houtum is het duidelijk dat imago van een club een belangrijk aspect is, het representeert de eigenheid, het profiel en daarmee de aantrekkelijkheid van een club (van Houtum, 2001). Volgens Verriet krijgt de club zijn identiteit door zich te verbinden aan de regio. Zo vormen clubs hun identiteit door de imago van de regio (Verriet, 2016).

Liset Schrijvers beschrijft in haar artikel uit 2013 beleving van de supporters als een gevoel van verbondenheid met de club, dat geuit wordt door het bezoeken van het stadion en door de club in het dagelijks leven uit te dragen. Supporter volgen in het dagelijks leven het nieuws over de club en praten over de eigen club met vrienden en collega's. Supporterschap wordt gezien als een hobby en als een onderdeel van het leven. Ook zegt Schrijvers dat supporters zich onderdeel van de club voelen en zich ermee identificeren (Schrijvers, 2013).

Deze artikelen beschrijven de economische aspecten na degradatie of het gevoel tussen de supporters en de club. Dus er is wel onderzoek gedaan naar wat deze thema's voor effect hebben. Maar niet wat een degradatie van een voetbalclub voor invloed heeft op de identiteit en beleving van de stad/regio. Dit maakt het wetenschappelijk relevant, er is hier nog sprake van een kenniskloof die met dit onderzoek gedicht geprobeerd te worden. Daarom wordt in dit onderzoek gekeken naar welke invloed(en) degradatie van een eredivisieclub heeft op de identiteit en beleving van de stad/regio.

4. Theoretisch kader

De twee centrale concepten in dit onderzoek zijn identiteit en beleving. Er is voor deze begrippen gekozen omdat via deze 2 begrippen het beste de sociale aspecten van degradatie verwoord kunnen worden (Birkigt & Stadler, z.d). Bovendien behandelen beide begrippen volledig verschillende aspecten, waardoor ze elkaar complementeren. Identiteit gaat over het intrinsieke karakter van een persoon of groep. Dit is veel meer een gevoel vanuit jezelf en dus erg intern (Amnesty, z.d). Terwijl beleving hoe iets beleefd wordt of in welke mate er aan iets deelgenomen wordt, veel meer een extern begrip is (Pine & Gilmore, 1998). Door deze twee begrippen te gaan gebruiken wordt er breed gekeken naar het onderwerp omdat de begrippen elkaar op een complementaire wijze aanvullen.

4.1 Identiteit

Kijkend naar het eerste concept identiteit, wat houdt het in en hoe kan er naar het concept gekeken worden?

Persoonlijke identiteit

Persoonlijke identiteit wordt primair gedefinieerd als een unieke combinatie van individuele kenmerken die gezamenlijk de essentie van een individu vormen. Denk hierbij aan kenmerken zoals: geslacht, gender, persoonlijkheid, seksualiteit, waarden en normen, enzovoort. Deze kenmerken van wie je bent, worden ook wel de persoonlijke identiteit genoemd. Persoonlijke identiteit bevat dus in de kern kenmerken die heel het leven gehouden worden (TestcentrumGroei, z.d).

Sociale identiteit

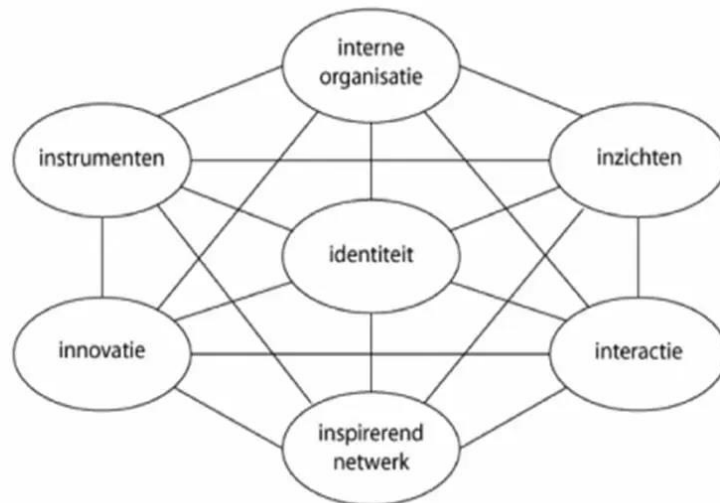
Daarnaast is identiteit ook nog te onderscheiden in sociale identiteit. Deze identiteit houdt in dat je deel uitmaakt van een specifieke groep. Sociale identiteit verbindt het individu met een groep waar de persoonlijke identiteit een persoon uniek maakt in een groep. Kenmerken van sociale identiteit zijn bijvoorbeeld: etnische groep, religieuze groep, woonomgeving, werk, etc (TestcentrumGroei, z.d). In het kader van dit onderzoek wordt er meer gefocust op de sociale identiteit, want in het onderzoek wordt naar de groep FC Twente supporters en de regio gekeken, daarom wordt de sociale identiteit gebruikt.

De psychologen Henri Tajfel en John Turner hebben in 1979 de social identity theory opgesteld, dit om sociale identiteit beter te begrijpen. Er wordt verondersteld dat een individu niet slechts een persoonlijke maar meer meerdere identiteiten heeft. Deze identiteiten worden geassocieerd met hun aangesloten groep. Een persoon kan zich dus verschillend gedragen in verschillende sociale contexten, afhankelijk van de groep waartoe iemand behoort (Tajfel & Turner, 1979). De sociale identiteit is dus niet een vaststaand gegeven maar juist flexibel.

Om een nog beter beeld te krijgen wordt er een model gekozen om de betekenis van het concept identiteit duidelijker te maken met betrekking tot het onderzoek. Dit helpt om bij het onderzoek een richting te geven wat betreft het begrip en dus verduidelijking van het onderzoek. Voor het begrip identiteit zijn de volgende modellen belangrijk voor het duidelijk krijgen van het begrip identiteit voor dit onderzoek. Twee relevante modellen die worden

overwogen in deze context zijn het 7I-model, ontwikkeld door Rachelle van der Linden en Marco Derksen (zie Figuur 1), en het identiteitsmodel van Birkigt en Stadler (zie Figuur 2).. Uiteindelijk wordt het model gekozen dat het meest bruikbaar is voor dit onderzoek. Het uiteindelijke model zal als leidraad fungeren om het begrip identiteit te verhelderen en specifiek toe te passen binnen de context van het onderzoek.

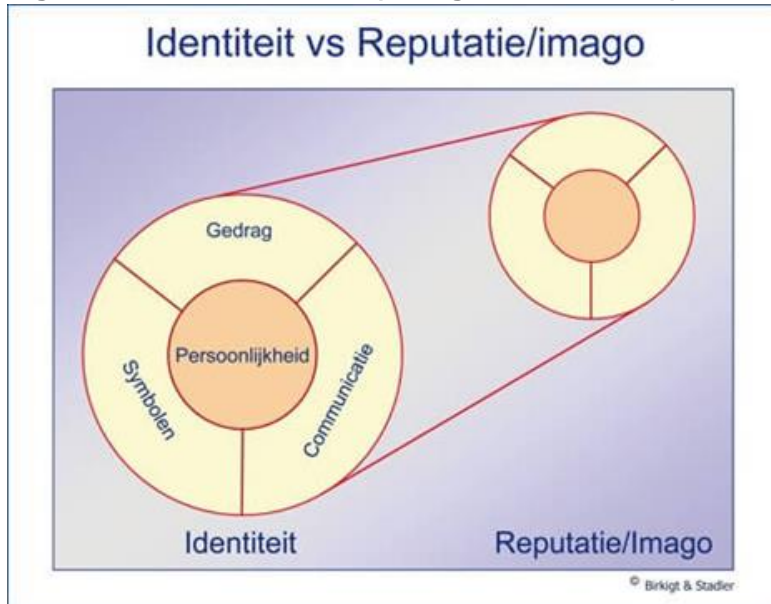
Figuur 1: 7I-model (van der Linden & Derksen, 2011)

In het 7I-model wordt de identiteit bepaald door de volgende aspecten: interactie, inspirerend netwerk, innovatie, instrumenten, interne organisatie en inzichten (van der Linden & Derksen, 2011). Volgens Derksen en van der Linden heeft het onderdeel identiteit betrekking op het karakter van de organisatie. Dit model kan toegepast worden op een regio/ supportersgroep, aangezien deze ook bestempeld kunnen worden als organisatorische vormen. De grote vragen die gesteld moeten worden zijn welke bijdrage leveren ze aan de maatschappij en waarom besta je als organisatie? Het onderdeel interne organisatie beschrijft de manier waarop de organisatie is ingericht in structurele en culturele zin. Centraal staat het onderdeel inzicht dat de organisatie heeft in haar omgeving en haar stakeholders. Het volgende onderdeel is interactie: hier wordt er afgevraagd in welke mate de organisatie in interactie met haar stakeholders treedt na het verkrijgen van inzichten van haar omgeving. Het onderdeel inspirerend netwerk houdt de interactie met de stakeholder in die niet altijd leidt tot een betekenisvolle relatie. Het onderdeel innovatie beschrijft de samenwerking van de stakeholders binnen het inspirerend netwerk. Als laatste is er het onderdeel instrumenten, dit zijn de faciliteiten die de organisatie bezit en de instrumenten die de organisatie gebruikt om te netwerken. Hoe de onderdelen zich tot elkaar verhouden is te zien in figuur 1, waar te zien is dat alle aspecten invloed hebben op elkaar, waarbij het begrip identiteit centraal staat.

Volgens het model van Birkigt en Stadler vormen de volgende aspecten het concept identiteit, dat zijn persoonlijkheid, gedrag, communicatie en symbolen (Birkigt & Stadler, z.d).

Figuur 2: Identiteitsmodel (Birkigt & Stadler, z.d).

Het identiteitsmodel van Birkigt en Stadler bestaat uit vier elementen: persoonlijkheid, gedrag, communicatie en symbolen. De wisselwerking tussen de identiteit van een persoon en het imago wordt weergegeven in het model. Wanneer een persoon zijn imago wil veranderen, moet een persoon eerst werken aan de vier elementen uit het identiteitsmodel. Een van de vier elementen van identiteit, de persoonlijkheid dit vormt het middelpunt van het imago. De andere drie elementen (gedrag, communicatie en symbolen) vormen de persoonlijkheid. Het gedrag bestaat uit de dagelijkse handelingen van een persoon, de communicatie zorgt ervoor dat de persoonlijkheid van de persoon wordt uitgedragen en de symbolen bestaan uit non-verbale elementen, bijvoorbeeld clubkleuren, vlaggen, logo's, etc. Sprekende symboliek zorgt voor herkenning en verbinding. Via dit model is beredeneerbaar hoe iemand aan zijn identiteit komt en hoe het te veranderen, daardoor is het begrip beter te begrijpen en kan het in het onderzoek gebruikt worden (Birkigt & Stadler, z,d).

Voor dit onderzoek wordt gekozen voor het tweede model, omdat het beter toepasbaar is op het onderzoeksthema. Dit omdat de begrippen persoonlijkheid, gedrag, communicatie en symbolen veel toepasselijker zijn op het thema van het onderzoek dan de begrippen interactie, inspirerend netwerk, innovatie, instrumenten, interne organisatie en inzichten. Ook is het model van Birkigt en Stadler beter inzetbaar op de mensgerichte invalshoek dat in dit onderzoek gebruikt wordt. Het onderzoek gaat over de identiteit van de supporters van FC Twente en regio/stadsbewoners, dit gaat dus echt over gevoel van individuen. Het model van Derksen en Van der Linden schikt zich hier minder voor.

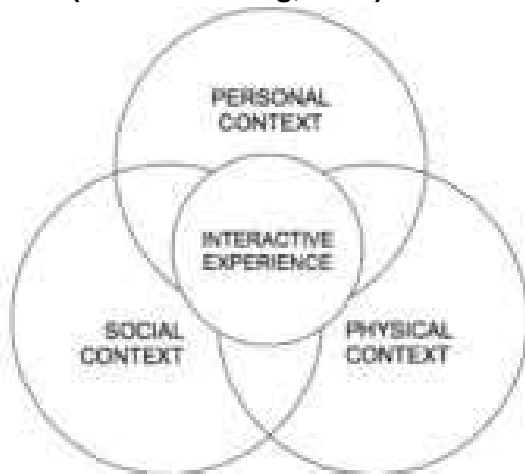
4.2 Beleving

Kijkend naar naar het tweede concept beleving, wat impliceert het begrip identiteit en hoe kan dit concept worden benaderd? Beleving is wat er met de zintuigen, zien, horen, ruiken, voelen en proeven waargenomen wordt (omgeving), gekoppeld aan de emotie die individuen hierbij ervaren. Dit gevoel en de emotie zijn afhankelijk van de persoonlijke

ervaringen en achtergrond, maar hebben ook collectieve aspecten. De beleving is dus erg persoonlijk en complex, en dat is de reden dat ieder individu de omgeving op een eigen manier beleeft (schildersvak, 2013). Kijkend naar 2 modellen wordt gekeken welk model het begrip beleving het best beschouwd met betrekking op dit onderzoek.

Het eerste model dat onderzocht is betreft het model van Falk en Dierking (1992), de beleving wordt beschreven in dit model aan de hand van de volgende contexten: persoonlijk, sociaal en fysiek.

Figuur 3 (Falk & Dierking, 1992)

Falk en Dierking beschrijven het concept beleving aan de hand van drie contexten, de eerste is persoonlijke context. Volgens de eerste context heeft iedereen een unieke persoonlijke context, dit wordt veroorzaakt door verschillende factoren. De eerste is eerdere ervaringen met de beleving, dan aantal kennis en ervaring ten aanzien van de beleving en als laatste wat het beoogde doel is met de beleving of activiteit. In de sociale context duidt dit op de impact die de omgeving waarin men zich bevindt, alsook de groep individuen waarmee men omgaat, invloed kan uitoefenen op de persoonlijke beleving. Daarom is het verstandig om onderscheid te maken tussen groepen mensen omdat ze zich allemaal in een andere sociale context bevinden. De laatste context is de fysieke context die bestaat uit verschillende elementen. De eerste is de vormgeving en architectuur van de fysieke omgeving, als tweede de lay-out van de omgeving waar welke voorziening wordt geplaatst en als laatste is het gevoel dat de omgeving bij de gebruiker oproept. Deze drie contexten beïnvloeden allemaal hoe de individu iets beleeft volgens Falk en Dierking.

Het model van Pine en Gilmore (1999) gaat uit van de begrippen: absorptie versus onderdompeling en passieve versus actieve deelname.

Figuur 4 (Pine & Gilmore, 1999)

Het model behandelt hoe gekeken kan worden naar de beleving van een persoon. Als eerst wordt er onderscheid gemaakt tussen passief of actief, passieve belevingen zijn ervaringen waarbij een persoon weinig tot geen invloed heeft op de experience. De persoon heeft geen directe rol in de beleving en is eigenlijk een toeschouwer. Bij actieve ervaringen zijn de personen juist wel betrokken en zijn ze onderdeel van de ervaring. Als tweede wordt er onderscheid gemaakt tussen absorptie of onderdompeling, bij absorptie is de ervaring van een persoon op een afstand. Onderdompelen in een ervaring gebeurt als de persoon naar de beleving toekomt om deel te zijn van de beleving. Verder kan met de 4 domeinen: entertainment, educatie, escapisme en esthetiek, dus bepaald worden hoe de beleving van een bepaalde persoon is (Pine & Gilmore, 1999).

Er is voor dit laatste model van Pine en Gilmore gekozen omdat de begrippen toepasselijker zijn voor het onderzoeksthema en er wordt hier gebruik gemaakt van 2 assen. Hierdoor is het interessant te onderzoeken wat er na degradatie gebeurt op de assen, passief/actief deelnemen en absorptie/onderdompeling. Verder is het eerste model van Falk en Dierking meer toepasselijk op de beleving van een bepaald gebied of recreatiefaciliteit en tweede model is meer toepasselijk voor de beleving van individuen.

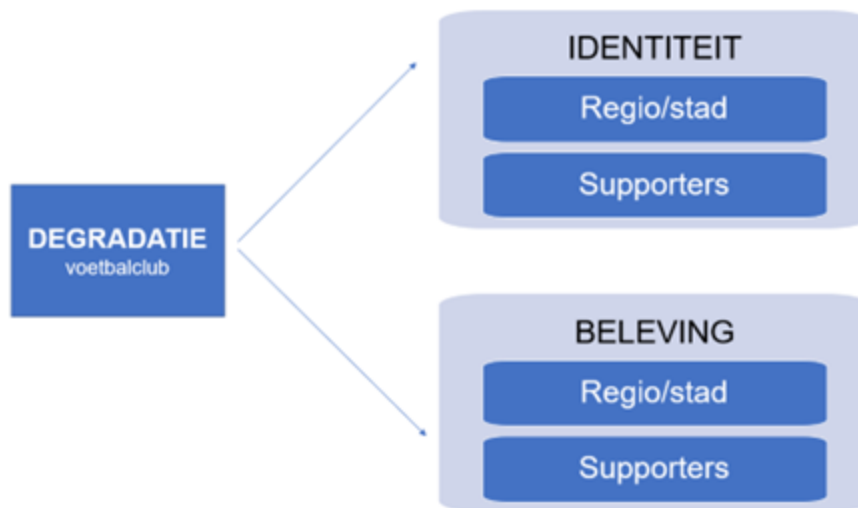
Door deze 2 modellen kan er beter gekeken worden hoe een persoon zich verhoudt tot de begrippen Identiteit en beleving. Zo beschrijft het eerste model het begrip identiteit door middel van de begrippen persoonlijkheid, gedrag, communicatie en symbolen. Door middel van deze begrippen wordt er gekeken naar de supporters en regio en stadsbewoners hoe hun identiteit is en wat er gebeurt na een degradatie. Het tweede model kijkt door middel van de begrippen absorptie versus onderdompeling en passieve versus actieve deelname

naar beleving. Door deze begrippen kan er gekeken worden hoe de beleving van een persoon eruit ziet en of dit na een degradatie verandert.

4.3 Conceptueel model

In Figuur 3 is het conceptueel model van dit onderzoek te vinden.

Figuur 3

Zoals te zien is, gaat het om het effect dat degradatie van een voetbalclub heeft op de factoren, identiteit voor de regio/stadsbewoners en de supporters, en beleving voor de regio/stadsbewoners en de supporters. Dit model geeft alle verbanden tussen de verschillende actoren weer. Vanuit de factor degradatie lopen er twee verbanden naar de variabelen beleving en identiteit. Binnen de variabelen beleving en identiteit wordt er nog onderscheid gemaakt tussen twee groepen: de supporters en regio/stad, deze twee groepen staan los van elkaar. Er wordt dus gekeken welk effect degradatie heeft op de variabelen identiteit en beleving dat wordt onderscheidt door de groepen supporters en regio/stad.

4.4 Operationalisatie

Tabel 1: Operationalisatie Tabel Identiteit

Variabelen	dimensies	indicatoren
Identiteit (sociale)	1.persoonlijkheid 2.gedrag 3.communicatie 4.symbolen	1.gevormd door de overige drie dimensies van identiteit 2.handelingen van de regio/supporters met betrekking tot de voetbalclub 3.uiting geven aan persoonlijkheid van regio/supporters

		4.non-verbale elementen die zorgen voor herkenning en verbinding met betrekking tot de voetbalclub
--	--	--

Tabel 2: Operationalisatie Tabel Beleving

Variabelen	dimensies	indicatoren
Beleving	1.actief deelnemen 2.passief deelnemen 3.absorptie 4.onderdompeling	1.betrokken en onderdeel van de ervaring inzake de voetbalclub 2.weinig tot geen invloed op de ervaring inzake de voetbalclub 3.afstandelijke beleving van de voetbal gebeurtenissen 4.intense beleving van de voetbal gebeurtenissen

In tabel 1 en 2 worden de schematische representaties van de operationalisatie getoond die in dit onderzoek zijn toegepast. Om te achterhalen wat de degradatie van FC Twente doet met de regio/stadsbewoners en de supporters wordt er gekeken naar de begrippen beleving en identiteit. Voor beleving is gekozen omdat Identiteit gaat over het intrinsieke karakter van een persoon of groep. Dit is veel meer een gevoel vanuit jezelf en dus erg intern (Amnesty, z.d). Beleving dekt weer iets heel anders, namelijk hoe iets beleefd wordt of in welke mate er aan iets deelgenomen wordt, het is veel meer een extern begrip (Pine & Gilmore, 1998).

Identiteit valt te onderscheiden met de 2 betekenissen sociale en individuele identiteit. Uit het theoretisch kader is gebleken dat sociale identiteit veel toepasselijker is voor dit onderzoek. De sociale identiteit houdt in dat er beseft wordt dat je bij een bepaalde groep mensen hoort door middel van overeenkomende kenmerken. Sociale identiteit maakt je verbonden met een groep waar de persoonlijke identiteit een persoon uniek maakt in een groep (TestcentrumGroei, z.d). De betekenis vastgesteld in het theoretisch kader voor beleving is hoe de omgeving door de zintuigen waargenomen wordt, gekoppeld aan de emotie die individuen hierbij ervaren. Ieder individu beleeft de omgeving op zijn eigen manier (schildervak, 2013). Door middel van deze twee begrippen (identiteit, beleving) kan er breder gekeken worden op wat degradatie doet met de regio/stadsbewoner en de supporters van FC Twente.

De begrippen beleving en identiteit zijn verdeeld in verschillende variabelen om nog specifiek onderzoek te kunnen uitvoeren. Voor identiteit is het model gebruikt van Birkigt & Stadler (Zd), identiteit wordt verdeeld in de 4 variabelen persoonlijkheid, gedrag, communicatie en symbolen. Vanuit deze 4 variabelen zijn de enquêtevragen over identiteit gericht op de supporters van FC Twente samengesteld. De vragen (zie bijlage 1) zijn zo samengesteld dat elke variabeel van het begrip identiteit wordt meegenomen en zo een breed spectrum aan informatie wordt verkregen. Vanuit deze variabelen zijn ook de interviewvragen (zie bijlage 2) voor de expert Lucas Fransen (voorzitter

supportersvereniging) over identiteit van supporters en regio/stadsbewoners samengesteld. Ook wordt er met blik op deze variabelen desk review over identiteit uitgevoerd.

Voor beleving wordt het model van Pine & Gilmore (1999) gebruikt, bij de beleving wordt onderscheidt gemaakt tussen passief/actief deelnemen en absorptie/onderdompeling ,dit zijn dan ook de variabelen die gebruikt worden voor dit onderzoek. Vanuit deze variabelen zijn de enquêtevragen over beleving gericht op de supporters van FC Twente samengesteld. De vragen (zie bijlage 1) zijn zo samengesteld dat elke variabele van het begrip beleving wordt meegenomen en zo een breed spectrum aan informatie wordt verkregen. Vanuit deze variabelen zijn ook de interviewvragen aan de expert Lucas Fransen (voorzitter supportersvereniging) over beleving van supporters en regio/stadsbewoners samengesteld. Ook wordt er vanuit deze variabelen desk review over beleving uitgevoerd. Door middel van het gebruik van al deze variabelen wordt er zo'n compleet mogelijk antwoord gegeven op de hoofdvraag.

5 Onderzoeksdesign

5.1 Methodologie

De data wordt verkregen door een expertinterview, deskresearch en met behulp van de survey methode. Er is gekozen voor deze strategieën omdat door middel van deze strategieën het beste informatie verkregen kan worden voor het onderzoek.

In de online survey (enquête) staan de thema's identiteitsgevoel en beleving na de degradatie centraal. Survey houdt een onderzoek in waarbij er op systematische wijze vragen gesteld worden aan een (vaak groot) aantal mensen. Die vragen meten meningen, motieven, gedrag of andere kenmerken van die mensen (Korzilius, 2000). Met de antwoorden kan er vervolgens de karakteristieken van een groep mensen in kaart gebracht worden. Deze methode is het passendst voor de deelvragen over identiteitsgevoel en beleving van de supporters, omdat hiermee het snelst veel data over een grote groep (supporters) verzameld kan worden. Er wordt hier uitgegaan van kwantitatieve data. De antwoordmogelijkheden van de vragen in de enquête zullen veelal opgesteld worden via Likert- schaal. Dit betekent dat de antwoordopties op 5 of 7 puntsschaal verdeeld zijn. De antwoorden zullen van het ene uiterste tot het andere uiterste beantwoord kunnen worden, dus helemaal mee eens tot helemaal niet mee eens. (Korzilius, 2000). Daarmee wordt in beeld gebracht hoe de supporters staan tegenover de vraagstukken identiteit en beleving na de degradatie van FC Twente. Verder worden de respondenten willekeurig bepaald (aselecte steekproef), hierdoor wordt de validiteit en betrouwbaarheid vergroot. En kan er het beste uitspraak worden gedaan over de gehele populatie (Korzilius, 2000). De respondentengroep bedraagt de supporters van Twente en om de supporters te bereiken is contact gezocht met een supportersvereniging en supportersgroepen op Facebook. De respondenten zijn benaderd door middel van de nieuwsbrief van de supportersvereniging en een bericht in een Facebookgroep. Hier is een groep van 245 geldige respondenten uit ontstaan, die de survey hebben ingevuld. De resultaten zijn geanalyseerd met het data programma SPSS, er is gekeken naar de bevindingen en of er ook opvallende resultaten naar voren komen. De groep wordt niet alleen als geheel geanalyseerd maar wordt ook nog verdeeld onder hun persoonlijke kenmerken, om erachter te komen of daar nog verschillen in te vinden zijn. Alle resultaten worden geanalyseerd om zo een antwoord te geven op de onderzoeksvragen.

Met het oog op het onderzoek naar de invloed van degradatie op zowel de identiteit als de beleving van zowel de regio als de supporters, wordt gebruikgemaakt van deskresearch dat wordt uitgevoerd vanaf achter de desk. Er wordt geprobeerd een antwoord op de onderzoeksvraag te vinden door bestaande en beschikbare informatie te gebruiken (Korzilius, 2000). Verder wordt met de desk review informatie aangevuld of bevestigd. Ook wordt voor bevestiging van resultaten gedeeltelijk media analyse gebruikt waarbij informatie wordt verzameld over de media-aandacht op de vraagstukken (Korzilius, 2000). De media analyse heeft plaatsgevonden na het afnemen van de surveys en het interview. Er is door middel van media aanvullende of bevestigende informatie verkregen voor de onderzoeksvragen. Zodat er een compleet mogelijk antwoord gegeven wordt. De informatie is vooral gefocust op deelvragen 3 en 4. Er wordt voor deze onderzoeksmethode gekozen in verband met de haalbaarheid van het onderzoek, gezien de omvang en diversiteit van de doelgroep in combinatie met de beperkte beschikbare tijd.

Daarnaast wordt een interview afgenomen met een bestuurslid van de supportersvereniging van FC Twente. Dit expert interview heeft plaatsgevonden met Lucas Fransen, omdat de heer Fransen veel inside informatie kan geven over wat nog niet ergens anders te verkrijgen is. Er wordt gekeken of dit interview tot nieuwe inzichten gaat leiden.

Een interview houdt in dat de interviewer hooguit 1 persoon ondervraagd. Er wordt gebruikgemaakt van een gedeeltelijk gestructureerd interview. Dit zodat de structuur van de vragen en onderwerp vaststaat, maar er wel nog ruimte is om er van af te wijken (van der Zee, z.d). Bij een interview wordt gebruikgemaakt van kwalitatieve data, dus om meer diepgaande informatie over motivaties, gedachten en verwachtingen van mensen te verkrijgen. Het gaat dus meer om woorden dan om cijfers. Dit alles zodat het onderzoek meer diepgang krijgt. Het interview zal plaatsvinden na de online-enquête, zodat de resultaten ook in het interview kunnen worden meegenomen. Er wordt maar 1 interview afgenomen omdat het met een expert wordt afgenomen wat FC Twente betreft. Er wordt vanuit gegaan dat dit interview voldoende informatie verschaft.

Om er voor te zorgen dat het onderzoek betrouwbaar en valide is moet nagegaan worden of de onderzoeksmethoden meten wat gemeten dient te worden (validiteit) en of hetzelfde resultaat verkregen wordt als het onderzoek herhaald wordt (betrouwbaarheid). Dit is gedaan door de afbakening in de onderzoeksvraag, opzet van de onderzoeksmethode(n), de keuze voor de respondenten en de wijze van dataverzameling (Benders, 2022).

De vragen die aan respondenten worden gesteld en de data die door middel van deskresearch wordt verkregen gaan over de thema's identiteit en beleving na degradatie. De vragen en informatie worden afgesteld op de aspecten uit de modellen dus voor identiteit (gedrag, persoonlijkheid, communicatie en symbolen) en voor beleving (absorptie, onderdompeling, actief deelnemen en passief deelnemen).

Verder zijn er vragen uit de vragenlijst (bijlage 1) van de enquête geoperationaliseerd naar beter leesbare begrippen, zodat de tabellen bij de resultaten duidelijker worden. Zo is vraag 1 "Wat is uw geslacht?" geslacht geworden. Vraag 2 "Waar woont u?" woonplaats geworden. Vraag 3 "Bent u lid van een supportersvereniging?" wel/geen lid geworden. Vraag 4 "Bij hoeveel van de wedstrijden van FC Twente (uit en thuis) bent u aanwezig, uitgedrukt in een percentage?" wedstrijdbezoek geworden. Vraag 5 "Bij hoeveel van de wedstrijden van FC Twente (uit en thuis) was u in het KKD seizoen 2018-2019 aanwezig, uitgedrukt in een percentage?" wedstrijdbezoek KKD geworden. Vraag 6 "In hoeverre bent u nu betrokken bij supporters activiteiten van FC Twente?" betrokkenheid geworden. Vraag 7 "In hoeverre was u in het KKD seizoen 2018-2019 betrokken bij supporters activiteiten van FC Twente?" betrokkenheid KKD geworden. Vraag 8 "In hoeverre voelt u zich nu verbonden met de voetbalclub FC Twente?" verbondenheid geworden. Vraag 9 "In hoeverre voelde u zich in het KKD seizoen 2018-2019 verbonden met de voetbalclub FC Twente?" verbondenheid KKD geworden. Vraag 10 "FC Twente kan op verschillende manieren zichtbaar zijn in Enschede/regio, denk aan symbolen als clubkleuren, vlaggen, reclame, logo's, etc. Hoe zichtbaar was FC Twente in het KKD seizoen 2018-2019 in de regio/stad in vergelijking met nu?" symbolen geworden.

5.2 Onderzoeksplan

Bij de eerste deelvraag "Welke invloed heeft degradatie op het identiteitsgevoel van de supporters?". Doelt het specifiek op de doelgroep supporters, om met hen in contact te

komen wordt de supportersvereniging van FC Twente benaderd en supporters facebook groepen. Dan wordt er een online survey uitgevoerd voor het thema identiteit aan de hand van de dimensies: gedrag, persoonlijkheid, communicatie en symbolen om zo de vraag te kunnen beantwoorden.

Voor de tweede deelvraag 'Welke invloed heeft degradatie op de beleving van de supporters?'. Doelt ook specifiek op de doelgroep supporters, om met hen in contact te komen wordt de supportersvereniging van FC Twente benaderd en supporters facebookgroepen. Dan wordt er een online survey uitgevoerd met thema beleving aan de hand van de dimensies: absorptie, onderdompeling, actief deelnemen en passief deelnemen om zo de vraag te kunnen beantwoorden.

De derde deelvraag "Welke invloed heeft degradatie op het identiteitsgevoel van de regio/stadsbewoners?" wordt een deskresearch en wordt de benodigde informatie gezocht voor het thema identiteit aan de hand van de aspecten: gedrag, persoonlijkheid, communicatie en symbolen.

En de laatste deelvraag "Welke invloed heeft degradatie op de beleving van de regio/stadsbewoners?" wordt een deskresearch en wordt de benodigde informatie gezocht voor het thema beleving aan de hand van de aspecten: absorptie, onderdompeling, actief deelnemen en passief deelnemen.

Verder wordt de expert, een bestuurslid (Lucas Fransen) van de supportersvereniging benaderd via de mail, op de website van de vereniging zijn contactgegevens te vinden. Dit om hem met een bestuurslid een expertinterview te houden. Dit zal zorgen voor informatie van een expert, die anders niet verkregen was en ook niet op internet staat. Er wordt gevraagd hoe de heer Fransen naar de vele vraagstukken kijkt en beleefd heeft.

In Tabel 3 is per deelvraag aangegeven welke onderzoeksmethode gebruikt wordt.

Tabel 3 Subvraag	Kwalitatief		Kwantitatief
	Deskresearch	Expert interview	Survey
1. Identiteit supporters		X	X
2. Beleving supporters		X	X
3. Identiteit regio	X	X	
4. Beleving regio	X	X	

Als er informatie uit een van de onderzoeksmethodes bevonden wordt die niet toepasselijk is voor de desbetreffende deelvraag, maar wel voor een andere deelvraag, wordt die informatie gebruikt.

De rol van de onderzoeker is om ervoor te zorgen dat de juiste informatie behaald wordt om de deelvragen en uiteindelijk de hoofdvraag te beantwoorden. Bij de survey en deskresearch heeft de onderzoeker geen actieve rol, maar bij expert interview wel. Het doel van de onderzoeker is om met de behaalde resultaten een goed antwoord op de hoofdvraag te geven. De positionaiteit van de onderzoeker met betrekking tot FC Twente is objectief. De onderzoeker is een voetbalfan en volgt zowel nationaal als internationaal voetbal. Opgegroeid in de regio Arnhem/Nijmegen en sinds zijn jeugd supporter van PSV Eindhoven. Door dit gegeven kijkt de onderzoeker met een objectieve blik naar het onderwerp van dit onderzoek.

Bij de analyse wordt naar de resultaten gekeken aan de hand van de verschillende dimensies van de begrippen identiteit en beleving. Ook wordt er gekeken naar de resultaten van de verschillende onderzoeksmethoden en hoe die resultaten elkaar aanvullen of bevestigen. Verder wordt er gekeken of er nog verschillen zijn binnen kenmerken van de respondenten. Alle geanalyseerde resultaten zorgen voor de conclusie van dit onderzoek.

De vragenlijst (bijlage 1) voor de online enquête wordt samengesteld aan de hand van de verschillende dimensies van de begrippen identiteit en beleving. De vragen worden afgesteld aan de hand van de dimensies, zodat elke dimensie een gekoppelde vraag heeft. Dan wordt er uiteindelijk gekeken waar het antwoord uit de enquête zich bevindt ten opzichte van de dimensie en wat de invloed van de degradatie daarop is.

6. Resultaten

6.1 Beschrijvende resultaten

Online enquête

Als eerste worden de kenmerken van de steekproef beschreven. Dit geeft een algemeen beeld over de respondenten die de online enquête hebben ingevuld. De vragenlijst van de enquête is in bijlage 1 opgenomen. Uit de afgenomen enquête blijkt dat de respondentengroep er als volgt uitziet. Van de 286 respondenten die de online enquête hebben ingevuld, zijn 245 geldige respondenten overgebleven, de overige respondenten hebben een niet-geldige enquête ingeleverd (onvolledig ingevuld). De leeftijd van de respondentengroep loopt van 14 tot en met 79 jaar en de groep bestaat uit 184 mannen en 61 vrouwen.

Tabel 4 (alle respondenten)	resultaten (N=245)
Leeftijd (jaar)	Gem=46,38
geslacht (%)	Man: 75% Vrouw: 25%
Woonplaats (%)	In Enschede: 31% In Twente: 46% Buiten Twente: 23%
wel/geen lid (%)	Wel lid: 55% Geen lid: 45%

In tabel 4 zijn de achtergrondkenmerken van de gehele respondentengroep op te zien. Beginnend met de vragen over persoonlijke gegevens. Zo is de gemiddelde leeftijd van de groep 46,38 jaar oud, dat betekent dat leeftijd erg gelijk verdeeld is, kijkend naar minimum van 14 en maximum van 79. De verdeling van geslacht bij de respondenten is 75% man en 25% vrouw dat houdt in dat er meer mannen onder de respondenten bevinden dan vrouwen. Dat klopt ook want er hebben 184 mannen deelgenomen en 61 vrouwen. Er bevinden zich meer mannen dan vrouwen onder de respondenten. De verdeling van de woonplaats is 31% in Enschede, 46% in Twente en 23% buiten Twente. Dat blijkt uit de aantallen respondenten: 76 in Enschede, 113 in Twente en 56 buiten Twente, dit houdt in dat de meerderheid van de respondenten woont dus in Twente en de minste vallen onder de categorie wonend buiten Twente. Of ze wel of geen lid zijn van een supportersvereniging is vrij gelijk verdeeld met 55% die wel lid is en 45% geen lid, dat komt neer op 133 respondenten die wel lid zijn en 109 niet. Dus een lichte meerderheid van de respondenten is wel lid van een supportersvereniging.

Interview

Er heeft een interview plaatsgevonden met Lucas Fransen. De heer Fransen is benaderd voor het interview omdat de heer Fransen de voorzitter is van de grootste supportersvereniging van FC Twente. Een van de grootste van Nederland zelfs met 4700

betalende leden volgens de heer Fransen. De supportersvereniging heet de vriendenkring. Lucas is al 6 jaar voorzitter en zit sinds 2012 in het bestuur. De heer Fransen zijn geschiedenis met FC Twente gaat ver terug, veel familieleden zijn supporter en komen uit Enschede, zijn oom is in het verleden ook voorzitter van FC Twente geweest. Toepasselijke uitspraken uit dit interview zullen verder bij de resultaten worden beschreven bij het beantwoorden van de desbetreffende deelvraag. Voor het transcript van het interview zie bijlage 2.

6.2 Toetsende resultaten

6.2.1 Resultaten deelvraag 1

Er wordt door middel van een combinatie van de drie toetsmethodes: enquête, interview en deskreview antwoord gegeven op de deelvragen. Er wordt als eerste antwoord gegeven op de eerste deelvraag: **Welke invloed heeft degradatie op de identiteit van de supporters?**

Om informatie te winnen zijn in de enquête vraag 8,9,10 en 11 gesteld om deelvraag 1 te kunnen beantwoorden. Vraag 8 gaat over in welke mate de respondenten zich nu verbonden voelen met FC Twente, vraag 9 in welke mate de respondenten zich verbonden voelden in het KKD-seizoen, vraag 10 of FC Twente in het KKD-seizoen even zichtbaar was in de stad/regio qua symbolen en vraag 11 over welke stelling het beste bij je past (tabel 5).

Tabel 5 (alle respondenten)	Frequentie N=237
1.Ik uitte mezelf minder als FC Twente supporter in het KKD-seizoen	4%
2.Ik uitte mezelf hetzelfde als FC Twente supporter in het KKD-seizoen	77%
3..Ik uitte mezelf meer als FC Twente supporter in het KKD-seizoen	19%

In tabel 2 is zichtbaar hoe de verdeling van alle respondenten is over de stellingen. 4% van de respondenten kon zich het beste vinden in stelling 1 *“Ik uitte mezelf minder als FC Twente supporter in het KKD-seizoen”*, 77% van de respondenten koos voor stelling 2 *“Ik uitte mezelf hetzelfde als FC Twente supporter in het KKD-seizoen”* en 19% van respondenten koos voor stelling 3 *“Ik uitte mezelf meer als FC Twente supporter in het KKD-seizoen”*. Dit komt neer op 9 respondenten voor keuze 1, 182 voor keuze 2 en 46 voor keuze 3. Wat hieruit blijkt is dat het merendeel van de supporters zich ondanks de degradatie van FC Twente hetzelfde bleef uiten.

Wat de degradatie van FC Twente gedaan heeft met de verbondenheid van de supporters met FC Twente is te zien in tabel 6.

Tabel 6 (alle respondententent)	Nu N=245	KKD N=245
(geheel) niet verbonden	0%	2%
neutraal	2%	5%
(sterk) verbonden	98%	93%

Wat te zien is in tabel 6 is dat bijna alle respondententent zich nu (sterk) verbonden voelen met FC Twente (98%). De degradatie heeft hier weinig effect op gehad want in het KKD-seizoen voelde 93% van de respondententent zich (sterk) verbonden met FC Twente.

Tabel 7 (alle respondententent)	N=245
(veel) minder zichtbaar	7%
hetzelfde zichtbaar	80%
(veel) meer zichtbaar	13%

In tabel 7 is zichtbaar dat de respondententent zeggen of dat FC Twente in het KKD-seizoen even zichtbaar was in de stad/regio qua symbolen, dat de meeste FC Twente hetzelfde zichtbaar vonden. De scores uit de enquête zijn dan ook 7% voor (veel) minder zichtbaar, 80% voor hetzelfde zichtbaar en 13% (veel) meer zichtbaar. Voor de respondententent die niet gekozen hebben voor hetzelfde zichtbaar blijkt de meerderheid het nog (veel) meer zichtbaar te vinden. De degradatie heeft dus niet veel effect gehad op de zichtbaarheid van de symbolen in de stad.

Wat blijkt uit de enquête vragen is dat de degradatie tot weinig verschil heeft geleid op de identiteit van de supporters. Redenen hiervoor kunnen geleid worden uit opmerkingentent die de respondententent nog konden plaatsen bij de enquête. Een thema dat naar voren kwam was dat de KKD goed was voor de verbondenheit van de supporters, dat volgt uit de volgende quotes: *“Na een paar jaar van financiële en sportieve ellende begon de opmars weer in kkd. Dus achteraf kun je vaststellen dat een jaar kkd goed was voor de club en haar supporters”, “Juist door degradatie, is er iets ontstaan van koste wat het kost we blijven achter de FCT staan. ZSM terug in de eredivisie”, “Hoe slechter het gaat/ ging, destemeer support/ steun er duidelijk merkbaar bijkwam.”* en *De verbondenheit in het kkd jr was veel groter. Vriendentent die al enkele jaren geen jaarkaart meer hadden. Hebben toen weer een kaart genomen. Puur uit gevoel van trots en om twente er weer boven op te helpen.*

Ander thema was de reden waarom ze FC Twente bleven steunen: *“Wij als FC Twente suppoters blijven altijd achter onze club staan”, “Twente de club van de regio”, “Twente zit in je Dna”, “Echte supporters maakt het niet uit in welke divisie hun cluppie speelt! Twente boven alles...”*. Door deze opmerkingentent van de respondententent is te zien dat er een paar onderwerpen erg onder hen leven. Wat naar voren komt is dat de KKD zorgde voor meer verbondenheit binnen FC Twente en dat de supporters altijd achter FC Twente blijven staan.

Kossakowski schrijft ook over de identiteit van de supporters met hun voetbalclub, dat voor de fans de betrokkenheit soms zelfs zo ver gaat dat het als een manier van leven wordt beschouwd. Over het algemeen erkennen supporters de belangrijke rol van de club in

de vorming van identiteit, zowel op individueel als op collectief niveau. Ze zijn trots op hun betrokkenheid bij de club en zien deze als een representatie van hun regio, een bron van trots en een symbool van de gemeenschap (Kossakowski, 2013). Wat dus ook blijkt uit de resultaten dat de degradatie weinig effect op de identiteit van de supporters heeft gehad, onder andere door het gevoel wat Kossakowski ook beschrijft en de opmerkingen van de respondenten.

In het interview met de heer Fransen wat betreft het effect van degradatie op de identiteit van de supporters. Zijn vragen gesteld over hoe de heer Fransen denkt over het effect van degradatie op de identiteit van de supporters. Voor het hele transcript van het interview zie bijlage 2.

Er werd de heer Fransen gevraagd wat de reactie was op de degradatie. Zo zegt de heer Fransen *“de supporters proberen altijd Twente weer zo snel mogelijk weer terug te krijgen dus”*. Dat is eigenlijk een beetje de basis van Twente. Hij geeft een voorbeeld en maakt daarbij gebruik van een metafoor, *“net als een kind kan eens een keer ruzie hebben met de moeder. Maar uiteindelijk vindt het kind altijd weer lekker om tegen moeders borst aan te liggen. En die metafoor kan ik wel gebruiken, zeg maar voor de FC Twente supporter”*. Dit bevestigt ook wat er al eerder in de resultaten naar voren kwam over de verbondenheid van de supporters en de club.

Toen de heer Fransen werd gevraagd over gedrag van supporters in het KKD seizoen kwam het onderwerp agressie naar boven. Over de agressie zegt hij *“in het KKD seizoen had je geen noemenswaardige agressie. Ja, heel af en toe gebeurt er wat”*. Een voorbeeld was in Limburg kon hij zich nog herinneren, *“we moesten tegen Roda spelen en we werden ergens bij een benzinepompstation opgewacht door Fortuna supporters. Maar over het algemeen was het een stuk rustiger qua activiteit. Toen kwam corona en wat je nu ziet, ja, daar gaat het wat hem betreft alle perken te buiten. Het is continu bij de uitwedstrijden mis, ik vind dat wij ons niet van de goede kant hebben laten zien”*. De agressie is volgens hem nu veel meer dan in het KKD seizoen, maar dat is ook zichtbaar op straat. Hij vindt het een maatschappelijk vraagstuk, dat vind hij heel lastig. Er wordt wel verwezen naar corona, doordat mensen geen uitlaatklep hadden, maar hij vindt dat we inmiddels toch weer een stuk verder zijn. Dit zegt hij over de groep die voor agressie zorgt: *“Binnen Twente is het ook nieuwe jongelui tussen de 15 en 18 die zich willen laten gelden en die in de hiërarchie in een groep ook steeds hoger willen komen.”* Hij denkt ook dat het misschien minder was in het KKD seizoen omdat ze zich altijd machtiger voelden, de supporters in vergelijking met de tegenstanders zijn supporters. Dus de degradatie heeft volgens Lucas geen invloed gehad op het verschil in gedrag van de supporters.

Qua steun is het volgens hem altijd wel aanwezig bij Twente, ook in de KKD. Maar de intensiteit en de grootsheid van de sfeeracties die zijn eredivisiewedstrijden vele malen meer aanwezig. Zo vertelt de heer Fransen dat FC Twente een hele lange tijd het grootste spandoek had gemaakt van de eredivisie, totdat Feyenoord een paar weken terug ook een fantastisch spandoek had gemaakt. Dit geeft een ander beeld dan de vorige resultaten, waar niet uit kwam dat de supporters zich minder uitte in het KKD-seizoen. De steun is er dus wel, maar minder massaal in het KKD-seizoen.

Erna werd de heer Fransen de vraag gesteld of hij vond dat er verschil was in binding tussen de supporters en de club in de twee verschillende seizoenen. Hierop zei hij: *“Ja ik de binding tussen Twente en de KKD was goed. Ik vind de binding tussen Twente en de supporters, nu vind ik slecht.”* Lucas geeft dat aan door middel van dit voorbeeld. *“Aanstaande zondag is de laatste wedstrijd van Twente. Wij willen de talenten en de spelers*

van het jaar willen we bekend maken, dat doen we elk jaar en dat doen we altijd op het veld in het stadion. En sinds dit jaar zeggen ze, wij hebben er geen tijd voor om dat te doen". Een ander voorbeeld dat werd gegeven is dat ze *altijd al sinds jaren twee spelers krijgen na de wedstrijd die eventjes door het Home lopen, kunnen mensen op de foto en dat is dit jaar ook niet meer gebeurd*. De heer Fransen zegt dat dit laat zien wat de afstand is tussen de supporters en het grote FC Twente, het straalt een beetje arrogantie uit. Uit de voorgaande resultaten is gebleken dat de degradatie weinig effect had op hoe erg de supporters zich verbonden voelden met FC Twente. Wat volgens de heer Fransen wel blijkt is dat na de promotie de club zich dus wel minder is gaan binden aan de supporters. Dit komt vanuit de club en niet de supporters.

Vanuit de gehele respondentengroep is wel te stellen dat de degradatie weinig invloed heeft gehad op de identiteit van de supporters. Hierna wordt geanalyseerd of er verschil zit qua resultaten op basis van de verschillende eigenschappen van de supporters.

Tabel 8 (geslacht)

VERBONDENHEID	man N=184		vrouw N=61	
	nu	KKD	nu	KKD
(geheel) niet verbonden	0%	1%	2%	5%
neutraal	2%	4%	2%	12%
(sterk) verbonden	98%	95%	96%	83%

Ten eerste de eigenschap geslacht, waarbij de respondenten bestonden uit de groepen vrouw of man. Is er binnen deze eigenschap een verschil te zien qua verbondenheid? De scores die uit de enquête zijn gekomen (tabel 8) zijn voor de mannen nu: 0% bij (geheel) niet verbonden, 2% bij neutraal en 98% bij (sterk) verbonden. In het KKD-seizoen is dit 1% bij (geheel) niet verbonden, 4% bij neutraal en 95% bij (sterk) verbonden. Bij vrouwen is dit nu: 2% bij (geheel) niet verbonden, 2% bij neutraal en 96% bij (sterk) verbonden. In het KKD-seizoen was dit 5% bij (geheel) niet verbonden, 12% bij neutraal en 83% bij (sterk) verbonden. Wat opvalt is dat de scores niet heel verschillend zijn met de algemene scores uit tabel 3. Wel dat vrouwen door de degradatie in het KKD-seizoen minder verbonden voelen met FC Twente, bij de mannen lijkt de degradatie weinig invloed te hebben.

Tabel 9 (geslacht)

SYMBOLLEN	man	vrouw
(veel) minder zichtbaar	7%	5%
hetzelfde	78%	85%
(veel) meer zichtbaar	15%	10%

Kijkend naar tabel 9 hoe de symboliek van FC Twente zichtbaar was in het KKD-seizoen, vergelijking met nu. De scores zijn bij de mannen 7% bij (veel) minder zichtbaar, 78% bij hetzelfde zichtbaar en 15% bij (veel) meer zichtbaar. De vrouwen scoren 5% bij (veel) minder zichtbaar, 85% bij hetzelfde zichtbaar en 10% bij (veel) meer zichtbaar. De mannen vinden het dus meer zichtbaar dan de vrouwen

Tabel 10 (leeftijd)

verbondenheid	jongeren (N=41)		volwassenen (N=75)		ouderen (N=94)	
	nu	KKD	nu	KKD	nu	KKD
(geheel) niet verbonden	0%	7%	1%	1%	0%	0%
neutraal	0%	5%	3%	7%	1%	2%
(sterk) verbonden	100%	88%	96%	92%	99%	98%

Een andere eigenschap is leeftijd waarbij iedereen tot en met 30 jaar bij de groep jongeren hoort, 30 jaar tot en met 50 jaar bij volwassenen en 50 jaar of ouder bij de ouderen. Ook is er een groep van 35 respondenten, zij hebben geen leeftijd ingevuld, vandaar dat ze niet tot een van de categorieën behoren, daarom houden we deze groep er vooralsnog buiten. Die resultaten zijn te zien in tabel 10.

Wat er te zien is in tabel 5 is dat jongeren nu 100% zich (sterk) verbonden voelen, in het KKD-seizoen voelt 7% zich (geheel) niet verbonden, 5% neutraal verbonden en 88% (sterk) verbonden. Bij de groep volwassenen is dit nu 1% (geheel) niet verbonden, 3% neutraal verbonden en 96% (sterk) verbonden. In het KKD seizoen voelt 1% zich (geheel) niet verbonden, 7% neutraal verbonden en 92% (sterk) verbonden. Bij de groep ouderen voelen zich nu 0% (geheel) niet verbonden, 1% neutraal verbonden en 99% (sterk) verbonden. In het KKD-seizoen is het 0% (geheel) niet verbonden, 2% neutraal verbonden en 98% (sterk) verbonden. Wat aan de resultaten in tabel 5 opvalt is dat hoe ouder de respondent is, hoe minder de degradatie effect heeft op de verbondenheid van de supporter met FC Twente. Te zien is dat bij jongeren het verschil in verbondenheid groot is en dat bij ouderen bijna geen verschil is. Dus leeftijd heeft effect op de verbondenheid met de club FC Twente, in verschil van degradatie

Tabel 11 (leeftijd)

SYMBOLLEN	jongeren	volwassenen	ouderen
(veel) minder zichtbaar	10%	10%	1%
hetzelfde	77%	78%	84%
(veel) meer zichtbaar	13%	12%	15%

Heeft leeftijd invloed op of de respondenten vinden hoe de symboliek van FC Twente zichtbaar was in KKD-seizoen in vergelijking met nu? Volgens de resultaten uit tabel 11 scoren jongeren 10% op (veel) minder zichtbaar, 77% op hetzelfde zichtbaar en 13% op (veel) meer zichtbaar. Volwassenen scoren 10% op (veel) minder zichtbaar, 78% op hetzelfde zichtbaar en 12% op (veel) meer zichtbaar. Ouderen scoren 1% op (veel) minder zichtbaar, 84% op hetzelfde zichtbaar, 15% op (veel) meer zichtbaar. De scores verschillen nauwelijks met eerder genoemde algemene scores, binnen de leeftijdsgroepen is er ook nauwelijks geen verschil, alleen dat de ouderen lager scoren op (veel) minder zichtbaar. Leeftijd heeft dus nauwelijks invloed op wat de respondenten denken of er verschil was in het KKD-seizoen en nu qua symbolen van FC Twente.

Tabel 12 (woonplaats)

VERBONDENHEID	in Enschede N=76		in Twente N=113		buiten Twente N=56	
	nu	KKD	nu	KKD	nu	KKD
(geheel) niet verbonden	0%	1%	0%	1%	2%	4%
neutraal	1%	3%	2%	4%	2%	7%
(sterk) verbonden	99%	96%	98%	95%	96%	89%

De derde eigenschap is de woonplaats van de respondenten. Hierbij zijn de respondenten verdeeld in de categorieën "in Enschede", "in Twente" en "buiten Twente". Elke categorie is steeds verder van waar FC Twente zijn wedstrijden speelt. De resultaten zijn te zien in tabel 12.

De groep die in Enschede woont scoort qua verbonden voelen met FC Twente nu 0% op (geheel) niet verbonden, 1% op neutraal verbonden en 99% op sterk verbonden. In het KKD-seizoen is dit 1% op (geheel) niet verbonden, 3% op neutraal verbonden en 96% op (sterk) verbonden. De groep respondenten die in Twente woont scoren nu 0% op (geheel) niet verbonden, 2% op neutraal verbonden en 98% op (sterk) verbonden. De scores in het KKD-seizoen zijn 1% op (geheel) niet verbonden, 4% op neutraal verbonden en 95% op (sterk) verbonden. De respondenten die buiten Twente wonen scoren 2% op (geheel) niet verbonden, 2% op neutraal verbonden en 96% op (sterk) verbonden. De scores in het KKD-seizoen zijn 4% op (geheel) niet verbonden, 7% op neutraal verbonden en 89% op (sterk) verbonden. Wat zichtbaar wordt door deze scores is dat de scores van de woonplaats van de respondenten erg overeenkomen met de algemene scores. Wat zichtbaar wordt is dat de scores van de respondenten in Twente en in Enschede nagenoeg hetzelfde zijn en dat die van de respondenten die buiten Twente wonen iets daaronder liggen. Verder zijn de scores van het KKD seizoen voor alle groepen een klein beetje lager dan de scores van een eredivisie seizoen. Er kan gezegd worden dat de mate van verbondenheid niet samenhangt met de woonplaats van de respondenten.

Tabel 13 (woonplaats)

SYMBOLLEN	in Enschede	in Twente	buiten Twente
(veel) minder zichtbaar	4%	6%	10%
hetzelfde	77%	84%	75%
(veel) meer zichtbaar	19%	10%	16%

Kijkend of de woonplaats invloed heeft op de scores of de symboliek van FC Twente meer of minder zichtbaar was in het KKD seizoen in vergelijking met nu. Kijkend naar tabel 13 scoren de respondenten die in Enschede wonen, hier 4% op (veel) minder zichtbaar, 77% op hetzelfde zichtbaar en 19% op (veel) meer zichtbaar. De respondenten die in Twente wonen, scoren 6% op (veel) minder zichtbaar, 84% op hetzelfde zichtbaar en 10% op (veel) meer zichtbaar. De respondenten die buiten Twente wonen scoren 10% op (veel) minder zichtbaar, 75% op hetzelfde zichtbaar en 16% op Wat aan de scores te zien is, is dat de mensen die in Enschede en buiten Twente wonen het lichtelijk meer zichtbaar vonden en de respondenten die in Twente wonen iets hoger scoren op hetzelfde zichtbaar. Maar de scores verschillen nauwelijks.

De laatste eigenschap is of de respondenten wel of geen lid zijn van een supportersvereniging. Drie respondenten hebben geen antwoord gegeven op de vraag. De groep die geen antwoord heeft gegeven wordt buiten beschouwing gelaten. De resultaten staan in tabel 14.

Tabel 14 (wel/geen lid)

VERBONDENHEID	lid N=133		geen lid N=109	
	nu	KKD	nu	KKD
(geheel) niet verbonden	0%	1%	1%	3%
neutraal	2%	3%	1%	6%
(sterk) verbonden	98%	96%	98%	91%

Op de vraag over in hoeverre de respondenten die wel lid zijn zich verbonden voelen met FC Twente nu zijn de scores 0% op (geheel niet verbonden), 2% op neutraal verbonden en 98% op sterk verbonden. In het KKD-seizoen zijn de scores 1% op (geheel) niet verbonden, 3% op neutraal verbonden en 96% op (sterk) verbonden. De scores voor de respondenten die geen lid zijn voor de verbondenheid met FC Twente zijn 1% op (geheel) niet verbonden, 1% op neutraal verbonden en 98% op (sterk) verbonden. Voor het KKD-seizoen zijn de scores 3% op (geheel) niet verbonden, 6% op neutraal verbonden en 91% op (sterk) verbonden. Uit tabel volgt dat voor de verbondenheid met FC Twente wel of geen lid zijn van een supportersvereniging in een eredivisie seizoen niet echt uitmaakt. Echter voelen de niet-leden zich in het KKD seizoen wel iets minder verbonden met FC Twente.

Tabel 15 (wel/geen lid)

SYMBOLLEN	lid	geen lid
(veel) minder zichtbaar	6%	7%
hetzelfde	83%	76%
(veel) meer zichtbaar	11%	17%

Bij de vraag of symboliek van FC Twente meer of minder zichtbaar was in het KKD seizoen in vergelijking met nu. Volgens tabel 15 scoren de wel-leden een score van 6% op (veel) minder zichtbaar, 83% op hetzelfde zichtbaar en 11% op (veel) meer zichtbaar. De scores van de niet-leden zijn 7% op (veel) minder zichtbaar, 76% op hetzelfde zichtbaar en 17% op (veel) meer zichtbaar.. Dit geeft aan dat beide groepen hier wel ongeveer hetzelfde over denken en vinden dat de symboliek vrij hetzelfde zichtbaar was. Niet-leden vinden het iets meer zichtbaar dan leden.

Al met al valt te concluderen dat de eigenschappen van de respondenten weinig invloed hebben op wat degradatie doet met hun identiteit. Er is alleen te zeggen dat jongeren zich minder verbonden voelen met FC Twente na de degradatie in vergelijking met de andere leeftijdsgroepen.

6.2.2 Resultaten deelvraag 2

Door middel van een combinatie van de drie toetsmethodes: enquête, interview en deskreview wordt er antwoord gegeven op de tweede deelvraag: **welke invloed heeft degradatie op de beleving van de supporters?**

Tabel 16 (alle respondenten)

WEDSTRIJDBEZOEK N=245	nu	KKD
0-40%	25%	34%
>=50%	75%	66%
BETROKKENHEID N=245	nu	KKD
(zeer) onbetrokken	23%	25%
neutraal	46%	46%
(zeer) betrokken	31%	29%

In tabel 16 zijn de resultaten voor alle respondenten zichtbaar voor vragen over wedstrijdbezoek nu en in KKD-SEIZOEN. 25% van de respondenten bezoeken nu 0 tot 40% van alle wedstrijden en 75% van de respondenten 50 of meer procent van alle wedstrijden. In het KKD-seizoen was dit 34% bij 0 tot 40% van alle wedstrijden en 66% bezocht 50 % of meer van alle wedstrijden. Wat hieruit blijkt is dat door de degradatie de respondenten minder wedstrijden gingen bezoeken.

De vragen over betrokkenheid bij supporters activiteiten komt eruit dat nu 23% van de respondenten hun betrokkenheid als (zeer) onbetrokken beschouwt, 46% als neutraal en 31% (zeer) betrokken. In vergelijking met het KKD-seizoen, waar 25% als (zeer) onbetrokken beschouwd, 46% als neutraal en 29% als (zeer) betrokken. Wat dus te zien is dat de degradatie geen invloed heeft op de betrokkenheid van de supporters bij supporters activiteiten.

Uit de opmerkingen van de respondenten blijkt hetzelfde. Een paar urgente opmerkingen, met betrekking op deelvraag 2. Er kwamen verschillende thema's naar voren, als eerste dat de respondenten de vrijdagavondwedstrijden prima vonden en de KKD ook. *"Was erg leuk de wedstrijden op vrijdagavond en de stadions die we bezochten", "Vrijdagavond een wedstrijd is super als begin van het weekend", "Spelen in de kkd vond ik 1 jaar prima. Vooral het spelen op vrijdagavond vond ik prachtig. Vaste avond en daarna nog een heel weekend"*. Dit verklaart dat er geen daling is qua betrokkenheid, maar niet de lichte daling van het wedstrijdbezoek.

Dat blijkt wel uit deze opmerking van een respondent dat minder mensen FC Twente bezochten in KKD seizoen: *"In de periode dat FCT in de KKD speelde, merkte je wel dat er minder supporters naar het stadion kwam, wel stonden ze achter de club op een positieve manier. Wat ikzelf wel prettig vond is dat de wedstrijden van FCT toen op vrijdagavond werden gespeeld, dat is nu wel weer anders. Ook merk je nu de club het goed doet, dat het meer leeft onder de mensen en de wedstrijden drukker bezocht worden"*. Na deze opmerkingen van de respondenten is er te zien dat er een paar onderwerpen erg onder hen leven. Wat naar voren komt is dat ze de KKD niet zo erg vonden en juist voetbal op vrijdagavond fijn vonden. Wel wordt de lichte daling van wedstrijdbezoek bevestigd.

Uit het interview met de heer Fransen is veel bruikbare informatie te halen, over de onderwerpen wedstrijdbezoek en betrokkenheid van de supporters om deelvraag 2 te beantwoorden. Voor het hele transcript van het interview zie bijlage 2.

Over de beleving en acties van de supporters zei de heer Fransen dit. Hij vertelde dat de supporters ook financiële acties ondernamen om FC Twente te helpen. Zo zegt hij *"dat FC Twente altijd heeft volle uitvakken en dat gebeurt nu nog steeds. Het is een fantastische sfeer, acties om Twente, zeg maar toch in leven te houden. Want ze waren natuurlijk ook op een kantje of ze waren naar de afgrond gegaan, dus er zijn veel acties geweest. Nou, Wij hebben de boete betaald als vriendenkring die de KNVB Twente had opgelegd van ruim € 40.000. Die hebben wij meteen afgetikt voor Twente"*. Hij zei ook dat FC Twente niet enkel gesteund werd door supportersverenigingen maar natuurlijk ook door de sponsors. Die hebben natuurlijk ook heel veel geld erbij gedaan. Er zijn natuurlijk wel heel veel rijke sponsors, vertelde de heer Fransen. Hij zegt ook dat Twente de hoogste supporters omzet heeft in het stadion in Nederland, ook boven de traditionele top 3 dus. Dat is opvallend aangezien ze een kleiner stadion hebben. Dit geeft volgens hem allemaal aan hoe erg FC Twente wordt gesteund door de supporters en hoe erg ze hun dus nodig hebben/hadden. Dit geeft aan dat FC Twente na de degradatie gesteund werd door de supporters en het dus geen negatief effect gehad heeft op de supporters.

Uit een paar opmerkingen van de enquête bleek dat sommige juist dat kampioensfeest leuk vonden en de KKD juist niet heel erg vonden. De wedstrijd vrijdagavond vonden de respondenten fijn. Bij deze opmerking sloot de heer Fransen zich volledig op aan en kon zich er ook in vinden.

Toen hem gevraagd werd of hij verschil in gedrag van de supporters tussen de Eredivisie Seizoen of KKD seizoen zag en denk hierbij aan wedstrijdbezoek of sfeeracties of misschien agressie. Hij begint als eerst over de uitwedstrijden, *"dat is altijd volle bak, altijd uitverkocht. Wat het wel is met het uitvak als je naar Almere toe moet, weet je dat we maar 300 in het uitvak kunnen en wij willen hier het liefst met 1500 man naar naar Almere. Maar de accommodaties van de KKD clubs zijn natuurlijk minder dan de eredivisie buiten Ado en Nac zegt hij"*. Qua bezoekers van de wedstrijden zag hij ook niet echt verschil zo zei hij: *"Bij Twente is het altijd volle bakje heeft minimaal 25.000 mensen."* Dit schetst dus een ander beeld dan de enquête resultaten, waar de supporters in het KKD-seizoen een lager bezoekers gehalte hadden. Dit heeft de heer Fransen in ieder geval niet zo beleefd. Tot slot is aan hem gevraagd hoe hij het KKD seizoen zou omschrijven, dat heeft hij als volgt gedaan: *"Ja, ik vond het niet leuk. Ik vond Twente slecht spelen. Ik vond het en ik was blij dat het erop zat en dat wij weer terugkwamen."* Al met al zag de heer Fransen in het KKD-seizoen veel steun vanuit de supportershoek en ook nauwelijks verschil qua wedstrijdbezoek van de supporters.

Kijkend wat er met de desk review over deze bevindingen gevonden is in de media over de desbetreffende casus en of het wel of niet overeenkomt met de al waargenomen resultaten. In het stuk van Twente Insite (2023) genaamd *Pusic blikt terug op zwaar KKD-jaar: "Steun van de supporters was geweldig"*, kijkt de toenmalige interim-coach terug op het KKD-jaar. Pusic kijkt hier naar de huidige situatie van FC Groningen die nu in hetzelfde schuitje zit als FC Twente destijds. FC Twente kwam in 1 jaar weer terug op het hoogste niveau en hier hoopt FC Groningen ook op. Volgens Pusic was dit nog niet zo makkelijk, zo gaf elke club 120% tegen FC Twente en je speelt in mindere accommodaties dan je gewend bent, vaak voor weinig publiek. Wat volgens hem een geweldige steun is geweest is het publiek, overal

had FC Twente een vol uitvak en thuis was het ook steeds een volle bak. Hierdoor hoefde FC Twente niet alle motivatie uit zichzelf te halen (Martin, 2023).

De Tubantia schreef in 2018 een artikel over de uitsupporters die elke KKD-club per wedstrijd gemiddeld meenam en hieruit bleek dat FC Twente hierbij veruit de lijstaanvoerder was. FC Twente nam gemiddeld 492 uitsupporters mee, terwijl nummer twee Go Ahead Eagles en nummer drie FC Den Bosch op de lijst respectievelijk gemiddeld 305 en 265 uitsupporters per wedstrijd meenemen. Zelfs als je ze bij de uitsupporters lijst van de eredivisie toevoegt komen ze op de zesde plaats te staan, terwijl er een niveau lager wordt gevoetbald (Tubantia, 2018).

Deze cijfers geven goed weer wat voor steun FC Twente heeft gekregen in uitwedstrijden in het KKD-seizoen. Dit wordt ook bevestigd door een lijst van de gemiddelde bezettingsgraad van uitsupporters in het KKD-seizoen 18/19. FC Twente heeft een score van 90,9% terwijl nummer twee FC Den Bosch en nummer drie Sparta op de lijst respectievelijk gemiddelde scores halen van 70,0% en 52,5% (rtlnieuws, 2019). Tussen FC Twente en de andere clubs is er dus een duidelijk verschil zichtbaar.

Dit zijn de cijfers in uitduels, maar hoe stond het ervoor in thuisduels in het KKD seizoen 18/19. In de eredivisie jaren van 2015 tot 2018 haalde FC Twente in chronologische volgorde 25.806, 25.424 en 25.059 gemiddeld aantal toeschouwers per thuiswedstrijd. In het KKD-seizoen was dit echter 26.305 en het eerste seizoen was na de promotie 27.162 gemiddelde toeschouwer bij een thuiswedstrijd. In het seizoen 22/23 lag dit aantal wel hoger met ongeveer 29 duizend. Qua cijfers heeft het in de KKD spelen dus nauwelijks effect gehad op het toeschouwersaantal en is het zelfs een beetje gestegen in vergelijking met de voorgaande seizoenen (Transfermarkt, Z.D). Het aantal bezoekers van het afgelopen seizoen is iets hoger dan in het KKD-seizoen. Dit bevestigt de scores die uit de enquête kwamen. Hetgeen wat de heer Franssen zei over uitfans wordt ook bevestigd door de media en ook de algemene steun en beleving van de supporters.

Voor de gehele groep respondenten valt wel te zeggen dat de degradatie weinig invloed heeft gehad op de beleving van de supporters. De wedstrijd bezoek was iets minder, maar vooral de steun van de achterban kwam naar voren. Kijkend of er opvallende resultaten zijn als er gekeken wordt naar de verschillende kenmerken van de respondentengroep.

Tabel 17 (geslacht)

	man N=184		vrouw N=61	
WEDSTRIJDBEZOEK	nu	KKD	nu	KKD
0-40%	28%	37%	13%	23%
>=50%	72%	63%	87%	77%
BETROKKENHEID	nu	KKD	nu	KKD
(zeer) onbetrokken	22%	24%	25%	28%
neutraal	46%	45%	49%	47%
(zeer) betrokken	32%	31%	26%	25%

Er kan ook gekeken worden of er verschil is in antwoorden binnen de verschillende eigenschappen van de respondenten. Zoals eerst het eigenschap geslacht, waarbij de respondenten bestonden uit de groepen vrouw of man. De resultaten zijn te zien in tabel 17.

De mannen bezoeken nu 28%, 0 tot 40 procent van de wedstrijden en 72% meer dan 50 procent van de wedstrijden. Tijdens het KKD-seizoen bezochten 37% van de mannen, 0

tot 40 procent van de wedstrijden en 63% bezocht 50 procent of meer van de wedstrijden. Van de vrouwen bezoeken nu 13%, 0 tot 40 procent van de wedstrijden en 87% bezoeken 50 of meer procent van de wedstrijden. In het KKD-seizoen was 23% procent van de vrouwen 0 tot 40 procent van de wedstrijden aanwezig en 77% van de vrouwen was 50 procent of meer aanwezig. Wat opvalt is dat in beide seizoenen vrouwen meer aanwezig zijn bij de wedstrijden. Wel is de aanwezigheidsgraad voor beide geslachten in het KKD-seizoen lager.

De mannen scoren nu op betrokkenheid: 22% is (zeer) onbetrokken, 46% is neutraal betrokken en 32% is (zeer) betrokken. In het KKD-seizoen is dit 24% is (zeer) onbetrokken, 45% is neutraal betrokken en 31% is (zeer) betrokken. De vrouwen scoren nu op betrokkenheid: 25% is (zeer) onbetrokken, 49% is neutraal betrokken en 26% (zeer) betrokken. De scores in het KKD seizoen zijn dat 28% (zeer) onbetrokken is, 47% is neutraal betrokken en 25% is (zeer) betrokken. Mannen zijn iets meer betrokken bij supportersactiviteiten maar er is geen verschil tussen de twee seizoenen.

Tabel 18 (leeftijd)

	jongeren N=41		volwassenen N=75		ouderen N=94	
WEDSTRIJDBEZOEK	nu	KKD	nu	KKD	nu	KKD
0-40%	24%	39%	27%	27%	21%	33%
>=50%	76%	61%	73%	73%	79%	67%
BETROKKENHEID	nu	KKD	nu	KKD	nu	KKD
(zeer) onbetrokken	17%	24%	18%	16%	25%	26%
neutraal	37%	34%	47%	49%	51%	48%
(zeer) betrokken	46%	42%	35%	35%	24%	26%

Een andere eigenschap is leeftijd waarbij iedereen tot en met 30 jaar bij de groep jongeren hoort, 30 jaar tot en met 50 jaar bij volwassenen en 50 jaar of ouder bij de ouderen. Ook is er een groep van 35 respondenten, zij hebben geen leeftijd ingevuld, vandaar dat ze niet tot een van de categorieën behoren, daarom houden we deze groep er buiten. De resultaten zijn te zien in tabel 18.

24% van de jongeren bezoeken nu 0 tot 40 procent van de wedstrijden en 76% bezoeken 50 of meer procent van de wedstrijden. In het KKD-seizoen bezocht 39% van de jongeren 0 tot 40 procent van de wedstrijden en 61% meer dan 50 procent. De volwassenen bezoeken nu 27%, 0 tot 40% van de wedstrijden en 73% bezoeken 50 of meer procent. In het KKD-seizoen scoren de volwassenen precies hetzelfde. 21% van de ouderen zijn nu bij 0 tot 40 procent van de wedstrijden aanwezig en dus is 79% bij 50 procent of meer aanwezig. In het KKD-seizoen was 33% bij 0 tot 40% van de wedstrijden aanwezig en 67% bij 50 of procent. Er is dus wel een verschil te zien tussen de verschillende leeftijden. Waar opvalt dat voor volwassenen de degradatie niet uitmaakt voor wedstrijdbezoek, echter is dit wel het geval bij de jongeren en ouderen die minder wedstrijden gaan bezoeken na de degradatie.

Bij betrokkenheid hebben jongeren nu een score van 17% bij (zeer) onbetrokken, 37% bij neutraal betrokken en 46% bij (zeer) betrokken. In het KKD-seizoen was 24% (zeer) onbetrokken, 34% neutraal betrokken en 42% (zeer) betrokken. Volwassenen zijn nu 18% (zeer) onbetrokken, 47% neutraal betrokken en 35% (zeer) betrokken. In het KKD-seizoen

was 16% (zeer) onbetrokken, 49% neutraal betrokken en 35% (zeer) betrokken. Ouderen zijn nu 25% (zeer) onbetrokken, 51% neutraal betrokken en 24% (zeer) betrokken. In het KKD-seizoen was 26% (zeer) onbetrokken, 48% neutraal betrokken en 26% (zeer) betrokken. Wat opvalt is dat leeftijd invloed heeft op de mate van betrokkenheid, hoe ouder de respondent hoe minder betrokken is bij supportersactiviteiten. Verder is er nauwelijks verschil tussen nu en het KKD-seizoen.

Tabel 19 (woonplaats)

	in Enschede N=76		in Twente N=113		buiten Twente N=56	
WEDSTRIJDBEZOEK	nu	KKD	nu	KKD	nu	KKD
0-40%	17%	24%	23%	28%	38%	55%
>=50%	83%	76%	77%	72%	63%	45%
BETROKKENHEID	nu	KKD	nu	KKD	nu	KKD
(zeer) onbetrokken	21%	21%	18%	21%	36%	39%
neutraal	45%	42%	49%	50%	42%	41%
(zeer) betrokken	33%	37%	33%	29%	22%	20%

Als derde eigenschap is de woonplaats van de respondenten. Hierbij zijn de respondenten verdeeld in de categorieën "in Enschede", "in Twente" en "buiten Twente". Elke categorie is steeds verder van waar FC Twente zijn wedstrijden speelt. Die resultaten zijn te zien in tabel 19.

De respondenten die in Enschede wonen bezoekt nu 17%, 0 tot 40 procent van de wedstrijden en dus 83% meer dan 50 procent van de wedstrijden. In het KKD-seizoen bezocht 24%, 0 tot 40 procent van de wedstrijden en 76% meer dan 50 procent van de wedstrijden aanwezig. Van de respondenten die in Twente wonen is nu 23%, bij 0 tot 40% van de wedstrijden aanwezig en 77% bij 50 of meer procent. In het KKD-seizoen was 28% bij 0 tot 40 procent van de wedstrijden aanwezig en 72% bij meer dan 50 procent. De respondenten die buiten Twente wonen is nu 38%, bij 0 tot 40 procent van de wedstrijden aanwezig en 63% bij 50 of meer procent van de wedstrijden aanwezig. In het KKD-seizoen was 55% bij 0 tot 40 procent van de wedstrijden aanwezig en 45% bij meer dan 50% van de wedstrijden. Er kan gesteld worden dat de woonplaats invloed heeft op het wedstrijdbezoek van de respondenten. Zo is te zien dat mensen die buiten Twente wonen veel lager scoren op wedstrijdbezoek en dat het verval na de degradatie ook veel groter is dan bij de andere groepen.

De groep die in Enschede woont is nu 21% (zeer) onbetrokken, 45% neutraal betrokken en 33% (zeer) betrokken. In het KKD-seizoen was 21% (zeer) betrokken, 42% neutraal betrokken en 37% (zeer) betrokken. De groep die in Twente woont is nu 18% (zeer) onbetrokken, 49% neutraal betrokken en 33% (zeer) betrokken. In het KKD-seizoen was 21% (zeer) onbetrokken, 50% neutraal betrokken en 29% (zeer) betrokken. De groep die buiten Twente woont is nu 36% (zeer) onbetrokken, 42% neutraal betrokken en 22% (zeer) betrokken. In het KKD-seizoen was 39% (zeer) onbetrokken, 41% neutraal betrokken en 20% (zeer) betrokken. Er valt te stellen dat ook woonplaats effect heeft op de betrokkenheid, de groepen 'in Enschede' en 'in Twente' scoren relatief hetzelfde. Maar de groep 'buiten Twente' scoort wel een aanzienlijk stuk lager. Verder is er wel weinig verschil binnen de groepen na de degradatie.

Tabel 20 (wel/geen lid)

WEDSTRIJDBEZOEK	lid N=133		geen lid N=109	
	nu	KKD	nu	KKD
0-40%	21%	27%	29%	41%
>=50%	79%	73%	71%	59%
BETROKKENHEID	nu	KKD	nu	KKD
(zeer) onbetrokken	19%	20%	27%	31%
neutraal	44%	45%	51%	47%
(zeer) betrokken	37%	35%	22%	22%

Als laatste eigenschap is of de respondenten wel of geen lid zijn van een supportersvereniging. 3 respondenten hebben geen antwoord gegeven op de vraag of ze wel of geen lid zijn. De groep die geen antwoord heeft gegeven wordt buiten beschouwing gelaten. De resultaten zijn te zien in tabel 20.

De leden bezoeken nu 21%, 0 tot 40 procent van de wedstrijden en 79% bezoeken meer dan 50 procent In het KKD-seizoen bezoeken 27%, 0 tot 40 procent van de wedstrijden en 73% bezoeken meer dan 50% van de wedstrijden. De geen-leden bezoeken nu 29%, 0 tot 40 procent van de wedstrijden en 71% meer dan 50 procent van de wedstrijden. In het KKD-seizoen bezocht 41%, 0 tot 40 procent van de wedstrijden en 59% bezocht meer dan 50 procent van de wedstrijden. Wat hier opvalt is dat er bij wel of geen leden nu weinig verschil is, maar dat de geen leden een veel groter verval hebben na de degradatie.

De betrokkenheid van de leden is nu 19% (zeer) onbetrokken, 44% neutraal betrokken en 37% (zeer) betrokken. In het KKD-seizoen was 20% (zeer) onbetrokken, 45% neutraal betrokken en 35% (zeer) betrokken. De betrokkenheid van de geen-leden is nu 27% (zeer) betrokken, 51% neutraal betrokken en 22% (zeer) betrokken. In het KKD-seizoen was 31% (zeer) onbetrokken, 47% neutraal betrokken en 22% (zeer) betrokken. Bij beide groepen is er nauwelijks verschil tussen nu en het KKD-seizoen, wel valt op dat de betrokkenheid van de geen-leden een stuk lager ligt.

Toen zijn er opvallende dingen uit de enquêtes aan hem voorgeschoteld en gevraagd of hij er een verklaring voor had. Hij wist niet waarom vrouwen meer aanwezig zijn bij de wedstrijden dan de mannen, hij vind het wel grappig. En dat jongeren minder aanwezig waren in het KKD seizoen denkt hij dat t komt door toch gebrek aan belangstelling, maar het was hem niet specifiek opgevallen bij de wedstrijden. ook viel op dat In het KKD seizoen hoe verder ze van Enschede woonden hoe eerder ze afhaakte om naar het stadion te komen. Hij zei hierop: *"Precies dan denk je ja Ik ga nu aandacht aan mijn familie geven in plaats van naar Telstar te gaan"*, dus eigenlijk omdat het geen eredivisie seizoen meer is dat mensen toch hun prioriteit eerder ergens anders op stellen.

6.2.3 Resultaten deelvraag 3

Door middel van een combinatie van de drie toetsmethodes: enquête, interview en deskreview wordt er antwoord gegeven op de derde deelvraag: **Welke invloed heeft degradatie op de identiteit van de regio?**

In de enquête werd aan de respondenten gevraagd of er een positief of negatief verschil merkbaar was qua sfeer in de regio in het KKD-seizoen in vergelijking met een eredivisie seizoen. De respondenten konden kiezen uit een score tussen de 0 en de 6 waarbij 0 = erg negatief, 3 = geen verschil en 6 = zeer positief. kwam er een gemiddelde van 3,81 uit. Dit geeft aan dat ze het bijna richting een 4 geven, dus een licht positief verschil dat merkbaar was in de stad qua sfeer in de regio in het KKD-seizoen.

Uit het interview met de heer Fransen is veel bruikbare informatie te halen, over de invloed van de degradatie op de identiteit van de regio. Voor het hele transcript van het interview zie bijlage 2.

Op de vraag over wat er met de symboliek gebeurde in het KKD seizoen, was dit Lucas zijn reactie: *“Nee, Dat was wel een stuk minder Als je nu zeg, maar door Enschede met naam Enschede, maar ook door Twente rijdt, dan zie je soms wel een FC Twente Vlag ook niet echt heel veel hoor. Je ziet nog meer, veel meer van die burgers, boer burgerbeweging vlakken.”* Maar wat hij wel zei is dus dat FC Twente dus minder zichtbaar was in het KKD seizoen. Wat hij ook merkte in het KKD seizoen was dat Twente eerst altijd na het weekend onderwerp van gesprek was met de Keukenkampioen divisie was dat veel minder het geval, misschien heeft het ook te maken met dat er wel weer twee dagen tussen zitten vrijdagavond en maandag. Maar al met al dacht hij dat het minder leefde of dat mensen er in ieder geval minder over deden praten. Hij zei ook dat hij het merkte aan uitingen en bijvoorbeeld vaatjes in de auto, al met gewoon minder symboliek.

Wat de heer Fransen dus zegt is dat hij merkte dat FC Twente minder zichtbaar was in het KKD-seizoen en dat merkte dat er minder over FC Twente werd gepraat. Dit houdt dus in dat volgens de heer Fransen de degradatie dus een negatieve invloed had op de identiteit van de regio.

Uit de deskresearch is gekeken wat er in de literatuur te vinden is over de desbetreffende casus en om zo de informatie te winnen om de derde deelvraag te beantwoorden. Het verklaart grotendeels de identificatie van de regio met FC Twente.

In het artikel "Proud to be a Tukker" beschrijft Kossakowski (2013) hoe het met FC Twente, de regio en hun identiteit zit. Volgens hem is het voor het bestuur van FC Twente het van cruciaal belang om diepe wortels te hebben in de lokale gemeenschap en er integraal deel van uit te maken. Het belang wordt benadrukt van betrokkenheid bij Twente als een van hun drie kernwaarden (Kossakowski, 2013).

Het woord "Tukker" heeft een vergelijkbare betekenis als bijvoorbeeld "Kashubian" voor de inwoners van de Kashubia-regio in Polen, of "Catalan" voor mensen uit Catalonië. Het labelt een deel van de identiteit die gevormd wordt in de lokale omgeving. FC Twente wordt geassocieerd met de plaats en de lokale gemeenschap, en fungeert als een bron van trots en identificatie voor de inwoners (Kossakowski, 2013),

Een ander artikel die de band van de regio met FC Twente beschrijft zegt dat Twente echt een grote club is en als dat wegvalt verliezen niet alleen de circa honderd werknemers hun baan, maar misschien ook wel de vele leveranciers van de club. Daarnaast is FC Twente enorm maatschappelijk betrokken in de regio, met projecten op het gebied van sport,

gezondheid en onderwijs biedt FC Twente kansen aan mensen die het moeilijk hebben in de samenleving (NU.nl, 2019). Deze artikelen laten dus zien dat de regio zich met FC Twente identificeert en andersom.

De regio wil zich ook graag aan FC Twente verbinden, dat is zichtbaar omdat veel regionale bedrijven zich aan de club binden. Zoals Grolsch die in 2019 hun langdurige samenwerking met nog eens 10 jaar verlengd hebben. Grolsch blijft daarmee tot medio 2030 als sponsor en naamgever van het stadion verbonden aan de club. Fc Twente en Grolsch zijn al bijna 54 jaar aan elkaar verbonden, wat de twee partijen samenbrengt is dat ze trots op de regio, de fans, de club en het bier zijn (koningklijkegrolsch, 2019).

Zo is bijvoorbeeld ook een bedrijf uit Enschede nu de nieuwe hoofdsponsor van FC Twente. Elektramat heeft zich in 2023 voor 2 jaar verbonden aan de club en het is de tweede keer op rij dat een regionaal bedrijf de shirtsponsor is na Pure Energie. De directeur zegt dan ook dat het een goede match is tussen twee organisaties, waar de Twentse nuchterheid. FC Twente staat regionaal dicht bij ons en veel medewerkers binnen ons bedrijf hebben een passie voor de club (Tubantia, 2023).

Zo heeft in 2023 ook de VDK groep zich verbonden aan FC Twente, hier zitten 82 installatiebedrijven bij aangesloten, waaronder veel uit Twente. Zo zegt de VDK groep dat lokaal ondernemerschap belangrijk wordt gevonden en als VDK Groep kunnen wij onze kracht bundelen in Twente en met deze samenwerking hebben wij meer exposure voor onze bedrijven uit Twente (Martin, 2023).

Wat deze voorbeelden laten zien is dat de regio graag met de regio samenwerkt en FC Twente met de regio. Dit komt zoals Kossakowski al heeft gezegd dat de regio zich erg identificeert met Twente. De degradatie van FC Twente heeft dan een negatief effect op de identiteit van de regio. Omdat de regio zo verbonden is met de club, leidt een degradatie tot een negatief effect. Wel verklaren deze artikelen waar de steun na de degradatie voor FC Twente bleef en heeft dit een positief effect gehad op de beleving en identiteit van de supporters. De regio is zich altijd blijven identificeren met de club, omdat dit gevoel dieper zit dan enkel resultaten.

6.2.4 Resultaten deelvraag 4

Door middel van een combinatie van de twee toetsmethodes: interview en deskreview wordt er antwoord gegeven op de laatste deelvraag: ***Welke invloed heeft degradatie op de beleving van de regio?***

In het interview met de heer Fransen is veel bruikbare informatie uit te halen. Alle informatie die betrekking heeft op de vierde deelvraag.

Er werd hem gevraagd wat zijn reactie was op de degradatie, hij reageerde dat wij vol ongeloof waren, want FC Twente kon niet degraderen. Dat dachten we. Hij vertelt erover dat FC Twente een hele trouwe achterban heeft ondanks de degradatie en dat hij daarom nauwelijks verschil merkte in gedrag en activiteit in de regio in het KKD seizoen.

Toen we over het onderwerp pers spraken, vertelde hij dat FC Twente erg negatief in het nieuws kwam toen ze bijna failliet waren en door de praktijken van het toenmalige bestuur. En dat de Nederlandse gunfactor erg gedaald was, maar dat dat nu langzaam weer omhoog gaat. Ook vroeg ik of er nu minder aandacht voor Fc twente in het nieuws kwam, hij zei van niet Twente is altijd nummer 1 geweest en maakte de vergelijking met Heracles:

“En Heracles weet je dat je? Die krijgen natuurlijk wel hun aandacht in verband met omdat ze eredivisie voetballen en dat is ook terecht. Wat wordt er natuurlijk wel naar gekeken in de Tubantia hier in het Regionaal Dagblad van de DPG Groep. Maar ook Als je het moet vergelijken KKD of toen Heracles kreeg Twente toch wel meer aandacht van de regionale pers.” De heer Franszen zag dus niet echt verschil in de pers tussen de verschillende jaren, alleen dat ze kritischer waren op FC Twente. Ook merkte de heer Franszen nauwelijks verschil in gedrag en activiteit in de regio in het KKD-seizoen. Dus volgens hem heeft de degradatie geen verschil gemaakt in de beleving van de regio.

Bij de deskresearch is er gekeken wat er in de literatuur te vinden is over de desbetreffende casus en om zo aanvullende informatie te winnen om de vierde deelvraag te beantwoorden.

Hans Nijland, de toenmalig directeur van FC Groningen zei dat het van levensbelang was om in 1 jaar terug te keren op het hoogste niveau. Nijland verteld dat FC Twente nu (eredivisie) 5,6 miljoen aan tv-gelden incasseert en zal bij degradatie teruggaan naar zes ton. Dat verschil van 5 miljoen is bijna niet op te vangen. Zo'n bedrag kun je ook niet even uit je organisatie halen, want je stadionkosten en zaken als rente en aflossing lopen gewoon door. Volgens Nijland kan Twente dat alleen overleven met steun van de regio, er moet een beweging op gang komen in de regio dat iedereen massaal achter de club gaat staan (voetbalprimeur, 2018).

In de Financieel dagblad (2019) wordt geschreven dat zonder de hulp van het bedrijfsleven, de gemeente, de banken en natuurlijk de supporters de voetbalclub uit Enschede niet meer had bestaan. Om de club te behoeden van de ondergang is er meer nodig dan de sympathieke supportersacties, zoals de steun van de gemeente Enschede. De langlopende schuld bij de gemeente bedroeg €36 miljoen, een bedrag waarvan in april 2019 €14,4 miljoen werd kwijtgescholden. En nog eens €9 mln wordt dan omgezet in een achtergestelde lening. Het bedrijfsleven van Twente heeft ook geholpen bij de herstructurering. Zo stort het bedrijfsleven in totaal €14 miljoen in de club. Waar €5 miljoen direct wordt weggestreept, wordt de resterende €9 miljoen omgezet in aandelen. ABN Amro ziet ook nog af van een schuld van €4,5 miljoen. Financieel directeur Martijn Hoogstoevenbeld vond het beschamend om zoveel hulp te vragen. Hij zegt: *“Het gaat om gemeenschapsgeld en dat komt nooit meer terug. Het had ook besteed kunnen worden aan een speeltuin of aan een zwembad”* (FD, 2019).

De recente comeback van FC Twente wordt dus in grote mate toegeschreven aan de krachtige invloed van sponsoring en de onwankelbare steun van hun gemeenschap, ook wel bekend als “de Noabers” . Het hart van deze financiële ondersteuning ligt in de besloten vennootschap Noabers FC Twente. Deze groep bestaat uit 'Ambassadeurs', kleinere sponsors die indirect bijdragen, en 'Noabers', de grote sponsors die een directe vertegenwoordiging hebben in de Raad van Commissarissen van de club. (Mirck, 2019)

Opvallend is dat meer dan tachtig streekgenoten en bedrijven gul bijdragen, variërend van bescheiden bedragen tot €50.000. Zo'n veertig partijen gaan zelfs nog verder en mogen zichzelf terecht Noaber noemen. Het mooie is dat elke euro die zij hebben ingelegd, werd verdubbeld door Reggeborgh, de investeringsmaatschappij van de toonaangevende Twentse familie Wessels. Zichtbaar is hoe de hele regio rondom de club is gaan staan. Dit is een prachtig voorbeeld van het ongeschreven principe van 'noaberschap', waar het de plicht is de burens en omgeving met raad en daad bij te staan (FD, 2019). De regio is dus echt achter Twente gaan staan na de degradatie en de groter wordende financiële problemen. De regio en de stad hebben met hun acties de club in leven

gehouden. Dus de degradatie heeft ertoe geleid dat de regio met onder andere financiële middelen de club is gaan steunen en zo de club erg geholpen heeft.

7. Conclusie

Deelvraag 1 *“Welke invloed heeft degradatie op de identiteit van de supporters?”* wordt als eerste beantwoord. Uit de resultaten blijkt dat het merendeel van de supporters zich hetzelfde blijft uiten als FC Twente supporters na de degradatie. Ook is er nauwelijks verschil in verbondenheid met FC Twente na de degradatie, de supporters blijven erg (sterk) verbonden. Ook zien de supporters nauwelijks verschil in de regio qua FC Twente symbolen, dit blijft voor hen even zichtbaar in het KKD-seizoen. Deze resultaten worden ook bekrachtigd door het interview met de heer Franssen, voorzitter van de supportersclub. Geconcludeerd kan worden dat de degradatie van FC Twente dus nauwelijks invloed heeft op de identiteit van de supporters. Opvallend is wel dat vrouwen minder verbonden zijn in het KKD-seizoen in vergelijking met mannen. Verder valt op dat hoe ouder de supporter is, des te minder de degradatie effect heeft op de verbondenheid.

Deelvraag 2 “Welke invloed heeft degradatie op de beleving van de supporters?” De supporters bezoeken iets minder wedstrijden in het KKD-seizoen, maar de degradatie heeft geen effect op de betrokkenheid. De supporters blijven ondanks de degradatie Twente steunen. Opvallend is dat vrouwen meer aanwezig zijn bij wedstrijden en dat jongeren en ouderen minder wedstrijden in het KKD-seizoen bezoeken dan volwassenen. Verder wordt de betrokkenheid kleiner naarmate iemand ouder is of hoe verder iemand woont.

Deelvraag 3 *“Welke invloed heeft degradatie op de identiteit van de regio?”*. De voorzitter van de supportersclub merkt dat FC Twente minder zichtbaar was in het KKD-seizoen en dat er minder over FC Twente in de regio werd gepraat. Verder blijkt uit literatuuronderzoek dat de regio zich heel erg identificeert met de club en dat de regio zich ook graag aan FC Twente bindt.

Deelvraag 4 *“Welke invloed heeft degradatie op de beleving van de regio?”*. Degradatie heeft ervoor gezorgd dat de regio FC Twente financieel te hulp is geschoten, de regio heeft FC Twente in leven gehouden, blijkt uit literatuuronderzoek.

Het identiteitsmodel van Birkigt en Stadler (figuur 2) beschrijft dat de identiteit bestaat uit de dimensies persoonlijkheid, gedrag, communicatie en symbolen. Het model van Pine en Gilmore (figuur 4) beschrijft beleving aan de hand van de dimensies actief deelnemen versus passief deelnemen en absorptie versus onderdompeling. Aan de hand van deze modellen uit het theoretisch kader, kunnen de volgende conclusies afgeleid worden: bij het model over identiteit is er weinig tot geen impact van degradatie op symbolen en communicatie en gedrag. Model over beleving, de supporters bevinden zich in het model rond het midden op de as van onderdompeling en absorptie (betrokkenheid), en richting actief (wedstrijdbezoek) op de andere as. Hier is wel een verschil met het KKD-seizoen, dan verschuift de as iets meer naar passief omdat wedstrijdbezoek lager wordt.

De hoofdvraag van dit onderzoek is *op welke manier beïnvloedt de degradatie van een eredivisieclub de identiteit en beleving van de supporters en regio, aan de hand van de casus FC Twente*. Antwoord op deze vraag is dat degradatie de identiteit niet beïnvloedt, de beleving wordt wel licht negatief beïnvloed. Dat de identiteit en beleving weinig werd veranderd door de degradatie, heeft grotendeels te maken met dat de regio en supporters zich heel erg verbonden voelen met FC Twente en ze de club altijd blijven steunen.

8. Discussie en aanbevelingen

8.1 Discussie

In dit onderzoek is onderzocht wat de invloed van degradatie is op de identiteit en beleving van de supporters en regio. Dit is gedaan aan de hand van de verschillende dimensies van identiteit en beleving. De metingen die nodig waren, hebben plaatsgevonden en daarmee zijn de deelvragen beantwoord. De uitkomst van het onderzoek is dat de degradatie van FC Twente alleen lichte invloed heeft op de beleving van de supporters en regio. Uit het onderzoek blijkt dat de identiteit en beleving weinig verandert door degradatie, doordat de regio en supporters zich heel erg verbonden voelen met FC Twente en daardoor de club altijd steunen. Dit is kenmerkend voor de regio Twente en de vraag is of andere regio's deze verbintenis ook hebben met hun club. Daarom is de vraag of de conclusie dus voor elke voetbalclub geldt die degradeert, en of de conclusie dus generaliseerbaar is. Mogelijk heeft niet elke regio en supportersgroep dezelfde binding als in de casus van FC Twente, waardoor er andere resultaten uit zouden kunnen komen.

Verder is het onderzoek voor de casus Twente betrouwbaar, als het onderzoek wordt herhaald, komen er dezelfde conclusies uit. Voor vervolgonderzoek kan onderzocht worden of deze conclusies ook gelden bij andere casussen, hiervoor zou deze onderzoeksopzet bij andere clubs uitgevoerd moeten worden. Als dit gebeurd is kan er gezegd worden of de conclusies van dit onderzoek generaliseerbaar zijn of enkel voor FC Twente gelden.

8.2 Aanbevelingen

De aanbevelingen zijn gericht op respectievelijk FC Twente, andere BVO's als regio's en supporters. Voor FC Twente blijkt uit onderzoek dat er nauwelijks verschillen zichtbaar zijn na de degradatie. Wel is het advies om na degradatie acties in te zetten als club, om dalend wedstrijdbezoek tegen te gaan. Verder zijn er wel verschillen binnen kenmerken van supporters. Zo voelen vrouwen zich minder verbonden in het KKD-seizoen in vergelijking met mannen. Hoe ouder de supporter is, des te minder degradatie effect heeft op de verbondenheid van de supporter met FC Twente. Ook zijn vrouwen meer aanwezig bij wedstrijden, en bezoeken jongeren en ouderen minder wedstrijden in het KKD-seizoen dan volwassenen. Verder wordt de betrokkenheid kleiner naarmate iemand ouder is of verder weg woont. Aan deze vervallen kan wat gedaan worden in de toekomst. Het is natuurlijk het meest ideaal als deze vervallen zo beperkt mogelijk zijn, het is aan te bevelen dat FC Twente hier haar beleid op afstemt.

Hierna de aanbeveling voor andere BVO's die in een soortgelijke situatie als FC Twente terecht komen, dus degraderen. Voor een BVO is het wenselijk dat degradatie zo min mogelijk invloed heeft op de club, zodat promotie snel weer veilig wordt gesteld. Een aanbeveling is om de casus FC Twente goed te bestuderen, hoe zij met deze situatie zijn omgegaan. Belangrijke lering is dat in een degradatiejaar continue steun aan de club cruciaal is. Dus het is van groot belang als club zijnde dat je veel verbondenheid hebt met de regio en de supporters en dit ook onderhoudt na degradatie. Zodat er veel steun blijft en de club blijft leven in de regio.

Voor andere regio's en supporters is de aanbeveling vergelijkbaar, namelijk om te kijken naar de casus FC Twente. Wat daaruit blijkt is dat onder andere de financiële steun en de massale steun na degradatie de club heeft geholpen. De supporters bleven de club trouw en de bezoekersaantallen daalden niet ver. Door deze facetten heeft FC Twente het hoofd boven water kunnen houden en is het direct weer gepromoveerd. Als regio en supporters hetzelfde resultaat willen als de casus van FC Twente, moet er dus voorbeeld genomen worden aan hoe de regio en supporters van FC Twente toen gehandeld hebben.

8.3 Reflectie

De totstandkoming van deze scriptie was een goed leerproces voor de onderzoeker. Het onderwerp was snel gekozen, dit ging erg soepel. Omdat de onderzoeker erg geïnteresseerd is in voetbal en demografische vraagstukken, was de vraag wat voor invloed de degradatie van een club heeft op de regio en supporters de perfecte combinatie voor hem. De eerste hobbels ontstonden bij het afbakenen van de onderzoeksvragen. De onderzoeker had moeite om de juiste begrippen en onderzoeksgroep te vinden. Na lang denkwerk en veel veranderingen gemaakt te hebben, zijn deze deelvragen tot stand gekomen. In het schrijfproces werd zichtbaar dat de onderzoeker nog weinig ervaring had met het alleen schrijven van dergelijke opstellen. Zo waren er onderdelen (theoretisch kader, relevantie, etc) waar hij weinig tot geen ervaring mee had. Door het schrijven van de scriptie heeft de onderzoeker deze onderdelen nu wel uitgebreid behandeld en hier dus veel van geleerd. Het individueel werken aan een opstel van deze omvang, was ook erg leerzaam. Het opstellen en uitvoeren van de survey en interview was ook een uitdagende opgave. Voor het eerst werken met Qualtrics voor de online-survey en de respondenten benaderen, ging erg soepel en kreeg onverwacht veel respons. Het alleen afnemen en opstellen van het interview was spannend, maar is uiteindelijk goed verlopen. Samenvattend: omdat veel dingen nieuw voor de onderzoeker waren, is het voor hem heel leerzaam geweest. Bij het analyseren van de data van de survey had de onderzoeker in de beginfase moeite om de data om te zetten naar bruikbare informatie. Na een aantal pogingen is het wel goed gelukt. Wat de onderzoeker de volgende keer kan verbeteren, is de planning. Vaak werden onderdelen uitgesteld, waardoor er problemen ontstonden richting de deadline. De onderzoeker dient ook meer gebruik te maken van de optie om hulp tussen de deadlines door te vragen aan de begeleider. Hier is door het uitstellen weinig gebruik van gemaakt, terwijl dit zeker erg bruikbaar was geweest. Uiteindelijk is ondanks de vele oponthoudingen dit proces heel leerzaam geweest voor de onderzoeker en zullen toekomstige projecten hier veel profijt van hebben.

Literatuurlijst

Alles over goed survey-onderzoek. (z.d.). <http://www.survey-onderzoek.nl/survey.html>

Benders, L. (2022, 17 oktober). *Validiteit en betrouwbaarheid vaststellen in je scriptie*. Scribbr. <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/validiteit-en-betrouwbaarheid-vaststellen-scriptie/>

Bosch, A. (2022). *Degradatie van PEC Zwolle is klap voor de stad: 'Merkwaarde zal dramatisch dalen' (maar er is ook hoop)*. <https://www.destentor.nl/>.
https://www.destentor.nl/zwolle/degradatie-van-pec-zwolle-is-klap-voor-de-stad-merkwaarde-zal-dramatisch-dalen-maar-er-is-ook-hoop~a2e664ab/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F&cb=3a9004b6d5b5f195aeca419dc937b6a9&auth_rd=1&cb=e1ebb6d6a3269f522af8bb7611c63841&auth_rd=1

Column: BVO is een maatschappelijke onderneming – Fortuna Supporters collectief. (z.d.). <https://www.fortunasc.nl/column-bvo-is-een-maatschappelijke-onderneming>

cultuurmanagement3punt0. (2014, 10 juni). *Inleiding tot het 7i-model*. <https://cultuurmanagement3punt0.wordpress.com/2014/04/30/inleiding-tot-het-7i-model/>

Degraderen uit de Eredivisie kost miljoenen: "Het achtervolgt je jaren". (2022, 12 mei). NPO Radio 1. <https://www.nporadio1.nl/nieuws/sport/a6724a79-5349-4104-a4a0-547b870c1ddf/degraderen-uit-de-eredivisie-kost-miljoenen-het-achtervolgt-je-jaren>

Deskresearch - Onderzoeksmethoden | Alles over Marktonderzoek. (2023, 26 januari). allesovermarktonderzoek.

<https://allesovermarktonderzoek.nl/onderzoeksmethoden/deskresearch/>

Doek valt: Málaga in tien jaar van Champions League naar derde niveau. (2023, 20 mei). Voetbal International. <https://www.vi.nl/nieuws/doek-valt-malaga-in-tien-jaar-van-champions-league-naar-derde-niveau>

DPG Media Privacy Gate. (z.d.-a). <https://www.tubantia.nl/fc-twente/dit-bedrijf-uit-enschede-is-de-nieuwe-hoofdsponsor-van-fc-twente~af2ce6ad/>

DPG Media Privacy Gate. (z.d.-b). <https://www.tubantia.nl/sport/geen-club-in-eerste-divisie-neemt-meer-uitfans-mee-dan-fc-twente~a953a8e9/>

DPG Media Privacy Gate. (z.d.-c). <https://www.ad.nl/buitenlands-voetbal/drama-voor-sunderland-tweede-degradatie-op-rij~a65d36cd/>

Dwarswaard, D. (2018). *Chaos na eerste degradatie ooit van HSV uit Bundesliga.*

AD.nl. https://www.ad.nl/buitenlands-voetbal/chaos-na-eerste-degradatie-ooit-van-hsv-uit-bundesliga~a004216d/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F&cb=e2ae3e84f1c16bd247a65e160b70a498&auth_rd=1

Fc Twente. (2023). *bloed kruipt waar het niet gaan kan.*

FC Twente - Ontwikkeling toeschouwersaantallen. (z.d.). Transfermarkt.

<https://www.transfermarkt.nl/fc-twente-enschede/besuchertzahlenentwicklung/verein/317>

Gómez-Bantel, A. (2018). Football clubs as symbols of regional identities. In *Routledge eBooks* (pp. 32–42). <https://doi.org/10.4324/9781315112169-4>

Grolsch blijft sponsor van FC Twente | koninklijkgrolsch.nl. (z.d.).

<https://www.koninklijkgrolsch.nl/content/grolsch-blijft-sponsor-van-fc-twente>

Heiligers, M. (2023, 30 maart). *De Experience Economy - De Evolutie van waardecreatie voor de klant.* Buro Improof. <https://buro-improof.nl/magazine/de-experience-economy-van-pine-en-gilmore/>

Historie. (2022, 9 juni). <https://www.nec-nijmegen.nl/club/historie.htm>

Hoe clubs met de kracht van voetbal hun waarde kunnen vergroten. (2021, 25 januari). SportNext. <https://www.sportnext.nl/overig/hoe-clubs-met-de-kracht-van-voetbal-hun-waarde-kunnen-vergroten/>

Hoe de regio FC Twente redde van de ondergang. (2019, 8 november). FD.nl. <https://fd.nl/ondernemen/1321868/na-de-degradatie-werd-fc-twente-een-merk>

Identiteit | Testcentrum Groei B.V. (z.d.).

<https://www.testcentrumgroei.nl/persoonlijkheid/identiteit>

Janse, B. (2023, 1 september). *Sociale identiteitstheorie (Tajfel en Turner)* -

Toolshero. Toolshero. <https://www.toolshero.nl/psychologie/sociale-identiteitstheorie/>

Kossakowsk, R. (2013). *PROUD TO BE TUKKER. A FOOTBALL CLUB AND THE BUILDING OF LOCAL IDENTITY: THE CASE OF FC TWENTE ENSCHEDE.*

www.researchgate.net. https://www.researchgate.net/profile/Radoslaw-Kossakowski/publication/261357288_Proud_to_be_Tukker_A_Football_Club_and_the_Building_of_Local_Identity_The_Case_of_FC_Twente_Enschede/links/00463533eb33705ecb000000/Proud-to-be-Tukker-A-Football-Club-and-the-Building-of-Local-Identity-The-Case-of-FC-Twente-Enschede.pdf

Krul, A. (2021, 25 oktober). *Hoe voer je deskresearch uit?* Scribbr.

<https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/deskresearch/>

Kuitert, G. (2018). *Degradatie FC Twente zet gemeente Enschede met rug tegen*

muur. www.tubantia.nl. https://www.tubantia.nl/fc-twente/degradatie-fc-twente-zet-gemeente-enschede-met-rug-tegen-muur~aaa44394/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F&cb=f3581f4437e8b5b8cd6e8768cf112f55&auth_rd=1&cb=21c7fa1ba89659d34e02bb20a10cf219&auth_rd=1

Lapperre, T. (2022, 29 december). *Het identiteitsmodel: identiteit vs reputatie/imago.*

Bloeise. <https://bloeise.nl/identiteitsmodel-identiteit-vs-reputatie/#:~:text=Het%20identiteitsmodel%20is%20ontwikkeld%20door%20Birkigt%20en%20Stadler..en%20het%20imago%20wordt%20weergegeven%20in%20het%20model>

Martin. (2023a, juli 9). *Pusic blikt terug op zwaar KKD-jaar: "Steun van de supporters*

was geweldig" *Twenteinsite.nl.* <https://www.twenteinsite.nl/eerste-elftal/pusic-blikt-terug-op-zwaar-kkd-jaar-steun-van-de-supporters-was-geweldig>

Martin. (2023b, september 21). FC Twente contracteert met VDK Groep opnieuw een grote nieuwe sponsor. *Twenteinsite.nl*. <https://www.twenteinsite.nl/eerste-elftal/fc-twente-contracteert-met-vdk-groep-opnieuw-een-nieuwe-sponsor>

Mirck, J. (2019, 22 april). *Hoe trouwe sponsors de comeback van FC Twente mogelijk maakten - Marketingfacts*. Marketingfacts. <https://www.marketingfacts.nl/berichten/hoe-trouwe-sponsors-de-comeback-van-fc-twente-mogelijk-maakten/>

Molema, F. (2023). *Kopzorgen voor FC Groningen: dit zijn de financiële gevolgen bij degradatie*. AD.nl. https://www.ad.nl/nederlands-voetbal/kopzorgen-voor-fc-groningen-dit-zijn-de-financiele-gevolgen-bij-degradatie~a26750c1/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F&cb=eb214174fa13db7447cd357c2901f1f1&auth_rd=1

Nog maar 4 KKD-wedstrijden live op ESPN: 'Het geld is op!' (2021, 6 januari). sportnieuws.nl. <https://sportnieuws.nl/voetbal/nog-maar-4-kkd-wedstrijden-live-op-espn-het-geld-is-op/>

NU.nl. (2019, 22 april). FC Twente is terug, maar waarom wordt het ze door velen misgund? *NU.nl*. <https://www.nu.nl/weekend/5851299/fc-twente-is-terug-maar-waarom-wordt-het-ze-door-velen-misgund.html>

Permanand, N. (2014). *De BVO: een Broedplaats Voor Ontmoeting*. <https://studenttheses.uu.nl/>. <https://studenttheses.uu.nl/bitstream/handle/20.500.12932/18993/Masterthesis%20Nick%20Permanand%20%283278654%29%20->

[%20De%20BVO%2C%20een%20Broedplaats%20Voor%20Ontmoeting.pdf?sequence=2&isAllowed=y](#)

PSV sluit uniek partnership | Brainport Eindhoven. (z.d.).

<https://brainporteindhoven.com/nl/nieuws/psv-sluit-unieke-deal>

PWC. (2021, maart). *De maatschappelijke impact van betaald voetbal in Nederland.*

knvbexpertise.n. Geraadpleegd op 10 april 2023, van

<https://www.knvbexpertise.nl/downloads/bestand/354/de-maatschappelijke-impact-van-betaald-voetbal>

ten Voorde, L. (2018). *18 spelers Twente contractloos, 40 procent van werknemers*

moet weg. AD.nl. [https://www.ad.nl/nederlands-voetbal/18-spelers-twente-](https://www.ad.nl/nederlands-voetbal/18-spelers-twente-contractloos-40-procent-van-werknemers-moet-weg~abc2c6e1/)

[contractloos-40-procent-van-werknemers-moet-weg~abc2c6e1/](https://www.ad.nl/nederlands-voetbal/18-spelers-twente-contractloos-40-procent-van-werknemers-moet-weg~abc2c6e1/)

Universiteit Utrecht. (2018). 'ZO IS HET VOOR NIEMAND LEUK'. <https://www.uu.nl/>.

[https://www.uu.nl/sites/default/files/zo_is_het_voor_niemand_leuk -](https://www.uu.nl/sites/default/files/zo_is_het_voor_niemand_leuk_-_onderzoeksrapport.pdf)

[_onderzoeksrapport.pdf](https://www.uu.nl/sites/default/files/zo_is_het_voor_niemand_leuk_-_onderzoeksrapport.pdf)

van der Zee, F. (z.d.). *Interview en interviewtechnieken.* <https://hulpbijonderzoek.nl/>.

<https://hulpbijonderzoek.nl/online-woordenboek/begrippen/interview/>

van Houtum, H. (2001). *De verbondenheid met NEC. NIJMEGEN SCHOOL OF*

MANAGEMENT. [https://henkvanhoutum.nl/wp-](https://henkvanhoutum.nl/wp-content/uploads/2013/05/NECsummary.pdf)

[content/uploads/2013/05/NECsummary.pdf](https://henkvanhoutum.nl/wp-content/uploads/2013/05/NECsummary.pdf)

Van Loon, M. (2013, 7 oktober). *Beleving, wat is dat nu eigenlijk?* • *SchildersVAK.nl*.
SchildersVAK.nl. <https://www.schildersvak.nl/blogs/beleving-wat-is-dat-nu-eigenlijk/#:~:text=Beleving%20is%20wat%20wij%20met,maar%20heeft%20ook%20collectieve%20aspecten>.

Verriet, J. (2016). 'genoeglijk onderonsje' of 'totale oorlog'? *Radboud University Nijmegen*. <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/162606/162606pub.pdf>

VoetbalPrimeur. (2018, 26 april). Degradatie een ramp voor Twente: "Verschil van 5 miljoen bijna niet op te vangen". *VoetbalPrimeur*.
<https://www.voetbalprimeur.nl/nieuws/811133/degradatie-een-ramp-voor-twente-verschil-van-5-miljoen-bijna-niet-op-te-vangen-.html>

Weergave van Invloed van voetbalclubs op de gemeentelijke overheid-een vergelijkend onderzoek bij clubs uit het betaalde voetbal. (z.d.).
<https://ugp.rug.nl/sogi/article/view/20674/18146>

Bijlagen

9.2.1 Bijlage 1: vragenlijst

De enquête begon met een aantal vragen over informatie over de respondent zelf. Zo is vraag 1 *Wat is uw geslacht?*: 1- Man, 2- Vrouw, 3- Niet-binair/derde geslacht en 4- Ik zeg dat liever niet.

Vraag 2 *Waar woont u?*: 1- In Enschede, 2- In Twente, 3- Buiten Twente en 4- Zeg ik liever niet.

Vraag 3 *Bent u lid van een supportersvereniging?* 1- Lid en 2 -Geen lid

Deze persoonlijke vragen worden opgevolgd door vragen om antwoord te geven op deelvragen 3 en 4 met betrekking tot de supporters 3. *Welke invloed heeft degradatie op het identiteitsgevoel van de supporters?* 4. *Welke invloed heeft degradatie op de beleving van de supporters?*

Die vragen waren als volgt Vraag 4 *Bij hoeveel van de wedstrijden van FC Twente (uit en thuis) bent u aanwezig, uitgedrukt in een percentage?*: 1- 0%, 2- 10%, 3- 20%, 4- 30%, 5- 40%, 6- 50%, 7- 60%, 8- 70%, 9- 80%, 10- 90%, 11- 100% en 12- Weet ik niet.

Vraag 5 *Bij hoeveel van de wedstrijden van FC Twente (uit en thuis) was u in het KKD seizoen 2018-2019 aanwezig, uitgedrukt in een percentage?* 1- 0%, 2- 10%, 3- 20%, 4- 30%, 5- 40%, 6- 50%, 7- 60%, 8- 70%, 9- 80%, 10- 90%, 11- 100% en 12- Weet ik niet.

Vraag 6 *In hoeverre bent u nu betrokken bij supporters activiteiten van FC Twente?* 1- Zeer onbetrokken, 2- Onbetrokken, 3- Neutraal, 4- betrokken, 5- zeer betrokken.

Vraag 7 *In hoeverre was u in het KKD seizoen 2018-2019 betrokken bij supporters activiteiten van FC Twente?* 1- Zeer onbetrokken, 2- Onbetrokken, 3- Neutraal, 4- betrokken, 5- zeer betrokken.

Vraag 8 *In hoeverre voelt u zich nu verbonden met de voetbalclub FC Twente?* 1- geheel niet verbonden, 2 -niet verbonden, 3 -neutraal, 4 -verbonden, 5 -sterk verbonden.

Vraag 9 *In hoeverre voelde u zich in het KKD seizoen 2018-2019 verbonden met de voetbalclub FC Twente?* 1- geheel niet verbonden, 2- niet verbonden, 3- neutraal, 4- verbonden, 5- sterk verbonden.

Vraag 10 *FC Twente kan op verschillende manieren zichtbaar zijn in Enschede/regio, denk aan symbolen als clubkleuren, vlaggen, reclame, logo's, etc. Hoe zichtbaar was FC Twente in het KKD seizoen 2018-2019 in de regio/stad in vergelijking met nu?*: 1- Veel minder zichtbaar, 2- minder zichtbaar, 3- hetzelfde zichtbaar, 4- meer zichtbaar, 5- veel meer zichtbaar.

Vraag 11 *Welke stelling past het beste bij u?*: 1- Ik uitte mezelf MINDER als FC Twente supporter in het KKD-seizoen 2018-2019, 2- Ik uitte mezelf HETZELFDE als FC Twente supporter in het KKD-seizoen 2018-2019, 3- Ik uitte mezelf MEER als FC Twente supporter in het KKD-seizoen 2018-2019

Vraag 12 *Ik merkte een negatief/positief verschil van de sfeer in Enschede/regio in het KKD seizoen 2018-2019 in vergelijking met een eredivisie seizoen.:* Hierbij is een score te kiezen tussen de 0 tot en met 6, waarbij 0 = erg negatief, 3 = geen verschil en 6 = zeer positief.

Als laatste vraag 13- *Heeft u nog iets toe te voegen of wilt u nog iets verklaren? Dan kunt u hier uw opmerking kwijt.* Deze vraag was optioneel.

9.2.2 Bijlage 2: transcript

Transcriptie

00:00:02 Spreker 1

Dan moet je denk ik even accepteren.

00:00:04 Spreker 2

Ja ga ik een mailtje op doen om te kijken waar ik dat moet doen, begrepen? Ja.

Ja hoor je me nog.

00:00:23 Spreker 1

Ja, ik hoor je?

Oke, oke top, ik zal inleiding doen even mezelf voorstellen.

Nou, mijn naam is ben schipper. Ik studeer geografie planelogie en milieu in Nijmegen aan de Radboud.

Ben 21 jaar en ja, het interview is voor ja voor mijn thesis die ik ga afronden dit jaar

En ja nu wou ik vragen of Lucas of jij jezelf kan voorstellen?

00:00:52 Spreker 2

Ja, Ik ben Lucas Fransen in mijn dagelijks leven ben ik manager wonen bij woningcorporatie domein, domein heeft 15.000 woningen ongeveer onderdak aan 30.000 huurders in Haaksbergen, lossen en Enschede, vanuit hoedanigheid dat jij mij belt of contact met me heeft opgenomen regelmatig contact hebben gehad, is dat ik voorzitter ben van de grootste supportersvereniging van FC Twente. Een van de grootsten van Nederland zelfs met 4700 betalende leden. En die supportersvereniging heet de vriendenkring.

00:01:33 Spreker 1

En, hoe lang bent u al de voorzitter van de vriendenkring?

00:01:36 Spreker 2

Ik, Ik ben daar al 6 jaar voorzitter van en Ik ben sinds 2012. Zit ik daar In het bestuur?

00:01:44 Spreker 1

Oké dus al, Dat is dan een redelijke grote tijd en ik heb een vraagje, wat is precies jouw geschiedenis met FC Twente?

00:01:51 Spreker 2

Nou dat die voert heel ver terug mijn oom, Ferdinand Fransen die was.

De founding father van Aaken Rieizen, die het later dus overgenomen door TUI en mijn oom, was als Voorzitter en toen malig de langstzittende voorzitter van FC Twente dus.

00:02:12 Spreker 1

Oké, het zit In de familie.

00:02:14 Spreker 2

Het zit volledig In de familie dit ja, dus mijn stamleden woonden ook allemaal In de Enschede Zijn een tijdje naar Wijchen verhuist met mijn vader, maar altijd weer Natuurlijk Twente. Ja, Als je Twente eenmaal in je hart hebt zitten, dan geldt voor meerdere supporters van andere Clubs ook dan gaat het ook nooit meer uit.

00:02:35 Spreker 1

Nee, klopt, dat zag ik ook helemaal Enquête bij de opmerkingen.

TUI is ook heel lang sponsor geweest, toch van?

2:0240 Spreker 2

Ja.

00:02:42 Spreker 1

Goed? Nee oke top dan.

Ja dan zal ik even mijn onderwerp even uitleggen hoe ik erbij gekomen ben, dus mijn onderwerp is eigenlijk wat. Wat is de invloed van degradatie van een Eredivisie eredivisie club op de identiteit en beleving van stad regio en supporters? En dat doe ik dan aan de hand van casus FC Twente.

En Ik heb gekozen voor FC Twente Omdat ja dat seizoen 18 19 is mij gewoon heel erg bijgebleven.

En ja Omdat Natuurlijk zo'n grote club was, en

En, Dat was best wel gewoon een shock. Voor Iedereen is mij heel erg bijgebleven en Ik heb zelf ook. Ik ben niet per se een supporter van Als je Twente.

Ik ben gewoon supporter van. Voetbal, Nederlands voetbal Ik heb wel familie in in Nijverdal wonen en een neef van mij heeft ook in de jeugd van FC Twente gespeeld.

OK, dus ja, wat was het FC Twente Samen met Heracles? Volgens mij is dat de.

00:03:35 Spreker 2

Ja, klopt

00:03:35 Spreker 1

Ja, ja, en dus Ik wil dus graag dus kijken wat de degradatie voor invloed heeft op de identiteitsgevoel beleving van de regio en stadsbewoners en of dat anders is voor de supporters zelf.

En, Dat is eigenlijk waar ik in mijn onderzoek naar wil kijken

Ja had u mijn enquête, had u die ook gezien? In ieder geval nog bedanken voor voor Natuurlijk meenemen In de nieuwsbrief.

00:04:06 Spreker 2

Heeft dat nog zoden aan de dijk gezet voor jou, of niet?

00:04:11 Spreker 1

Ja, Het heeft geholpen hoor. Ik heb uiteindelijk, Ik heb de nieuwsbrief gebruikt en nog een Facebookgroep en in totaal heb ik daar 250 geldige reacties op gehad.

Die heb ik gebruikt. Ja, dat is is helemaal prima.

Ja in ieder geval zou ik gewoon even beginnen met met de

Eerste vraag, ja, Dat is buiten de supporters om merkte u een verschillende stad Slash regio In het KKD seizoen in gedrag en activiteiten was het merkbaar In de stad?

00:04:43 Spreker 2

Ja de stap zelf was het niet merkbaar. Twente heeft altijd wel een achterban gehad, ja.

Nou weet je, de teleurstelling was enorm groot, dus we degradeerden heel veel Mensen die die waren er echt kapot van en die gingen de volgende dag ook niet werken, Maar dat en.

En, dat geldt ook als ze kampioen zijn toen ze kampioen waren geworden, werkten ze ook niet, Maar dat had ook weer andere woorden hadden ook vaak weer vanzelf, Dat was drank.

00:05:07 Spreker 1

Ja ja ja, Want Dat was 2010.

00:05:12 Spreker 2

Zeg je in 2010 2011, zijn ze kampioen geworden? Ja ja.

En nou ja, goed, en maar wij wij net zoals jij In de inleiding zei, wij waren vol ongeloof, want FC Twente kon niet degraderen. Dat dachten we.

00:05:29 Spreker 1

Nee zo'n grote club.

00:05:31 Spreker 2

Ja zo'n grote club en toen had toch toen had toch aan de hand was en toen zag hij dus zelf.

Toen zat er ook rookbommen zoals die nu ook bij Groningen op het veld gedonderd werden, zag je bij Twente ook.

Dus je zag wel een herhaling van setten en ik begrijp Daarom die Groningers ook wel. Hoewel ik het volledig afkeur hoor, Maar de reactie hoeft.

De reacties die die snap ik wel, want Het is zo primair en de aanhang van FC Twente is heel regionaal en dat gaat zelfs richting Duitsland. Ja, we liggen ook dichtbij op Duitsland. En wat je dus?

Ja ja, dus dus ja, weet je, Twente is gewoon een club waar Mensen van houden en nooit.

Zo proberen altijd de supporters proberen altijd Twente weer zo snel mogelijk weer terug te krijgen dus.

Dat is eigenlijk een beetje de basis van van Twente, net als je ja, weet je, een kind kan eens een keer ruzie hebben met de moeder.

Maar uiteindelijk vindt het kind altijd weer lekker om tegen moeders borst aan te liggen. En die metafoor kan ik wel gebruiken, zeg maar voor de FC Twente supporter.

00:06:38 Spreker 1

Ja dus In het begin was het vooral afkeur, maar daarna.

Hoe hebben ze gereageerd daarop dan op het KKD Seizoen?

00:06:47 Spreker 2

Ja, weet je?

Altijd volle uitvakken en dat gebeurt nu nog steeds. Het is, Het is een fantastische sfeer, acties om Twente, zeg maar toch in leven te houden, want ze waren Natuurlijk ook op een kantje of ze waren naar de afgrond gegaan, dus Er zijn veel acties geweest. Nou, Wij hebben de boete betaald als vriendenkring die de KNVB Twente had opgelegd van ruim € 40.000. Die hebben wij meteen afgetikt voor voor Twente.

Dus al dat soort dingen, zeg Maar de en ook acties bij Twente Als je bij Twente komt dan ook als uit supporter worden wij geroemd om de Twentse beenham broodje Twentse beenham.

00:07:33 Spreker 1

Dat ik wel gehoord?

00:07:34 Spreker 2

Ja, ja, Dat is gewoon heel erg lekker, vind ik hoor en maar wat we gedaan hebben is een actie om ontwikkelt dat Mensen zeg maar voor een tientje. Ik weet het bedrag niet meer precies.

Zich konden inschrijven en dan werd werden de broodjes beenham aan huis gebracht en dat leverde weer geld op en dat werd weer aan Twente gegeven, dus op allerlei manieren met de acties ontwikkeld om FC Twente te supporten, te sponsoren en geld te doneren.

00:08:05 Spreker 1

Op de been gebleven door de eigen supporters?

00:08:08 Spreker 2

Ja nou niet Alleen door. Hun onder andere.

Natuurlijk door de sponsoren. Die hebben ook Natuurlijk heel veel geld erbij gedaan. Er zijn natuurlijk wel heel veel aantal rijke sponsoren.

Enorm vermogen die ook In de quote staan en die hebben Natuurlijk echt exponentieel bijdrage te leveren, maar Je kunt ook zeggen dat supporters alles wat in hun mogelijkheden lag qua creativiteit kijk.

Geld is het allerbelangrijkste en de supporters waren heel creatief nadenken. Hoe kunnen wij zoveel mogelijk geld binnenhalen Fc Twente, maar voor de rijken en Je moet het maar doen, hoor als sponsor.

Maar ja, die moesten gewoon met miljoen en over de brug komen de kunst sponsors die dat gewoon gedaan hebben, van miljoen huppakee.

00:08:51 Spreker 1

Ja oke, dan heb je wel een hart voor de club?

00:08:54 Spreker 2

Hé wel hart voor de club, dan kun je zeggen, maar Je moet wel doen, he.

00:09:00 Spreker 1

Ja, ja, volgens mij las ik ook over dat broodje Beenham Omdat Twente ook de hoogste supporters omzet, heeft stadion omzet van alle clubs.

00:09:08 Spreker 2

Ja van Van bier ook.

00:09:10 Spreker 1

Oh ja ja dus ook boven Ajax PSV

00:09:13 Spreker 2

Nou, ja, tuurlijk, We kunnen hier goed zuipen.

00:09:17 Spreker 1

Ja nee vond ik ook wel typisch dat dat kwam echt overeen met wat ik wat ik ervan verwacht had.

Stadion is wel een stuk kleiner tot 25.

00:09:28 Spreker 2

Ja, Dit is nu 30 .

Ja en en ja, en Het was 13.000.

13,5 duizend hebben we de uitbouw gepleegd. Toen is het dak ingestort van de ramp.

Dus we aan het bouwen waren net als in ja en maar goed, nu staat er een mooi stadion en dan maar een lange zijde met die geen tweede laag heeft, zeg maar. En ja, het zou mooi zijn Als we dat ook nog voor mekaar kwam. Dan heb je 40 duizend Mensen.

00:10:00 Spreker 2

Ja die ja zitten kunnen, dan heb je een van de fijnste stadions. Dat durf ik dan dan wel te zeggen. Van Nederland mooi dicht gebouwd mooi op het Veld prachtig ja.

00:10:09 Spreker 1

Tot slot ook voor de omzet kun je ook groeien als club? Natuurlijk.

Ja vond ik wel Typisch dat de omzet van Twente daar zo hoog lag.

00:10:19 Spreker 1

Ja, In het KKD-seizoen merkt u een verschil In de pers of media over FC Twente? Dat het dan In de pers minder voorkwam of meer?

00:10:28 Spreker 2

Nou, ja, weet je wij? Wij zijn Natuurlijk wel enorm negatief In het nieuws gekomen toen we bijna failliet waren met met al die praktijken van de toenmalige bestuur onder leiding van Jopie Munsterman en en We hadden een enorm hoge gunfactor in Nederland. En die zijn we door dat soort zaken wel heel snel kwijtgeraakt, die gunfactor en ook de maatschappelijke relevantie van FC Twente, die enorm groot was. Daar werd enorm aan getwijfeld en ik snap dat trouwens hoor dus.

00:11:00 Spreker 2

Ja, ik moet zeggen dat imago van Twente achteruit denderde en heel langzame steeken gaat het wel weer vooruit, Maar het kost wel heel veel moeite om op het oude niveau terecht te komen Als we. Daar ooit alweer terechtkomen.

00:11:16 Spreker 1

Ja, nee, begrijp ik maar in dat bepaalde seizoen dat KKD seizoen was dat ook In de regio zelf meer minder aandacht In de pers voor even.

00:11:24 Spreker 2

Nee, nee, veel nee. Twente is nummer een altijd geweest en.

00:11:30 Spreker 2

En Heracles weet je dat je? Ja, ja, Dat is gewoon die krijgt. Die krijgen Natuurlijk wel hun aandacht in verband met omdat ze eredivisie voetballen en dan krijg ik ook een terecht. Wat wordt er Natuurlijk wel naar gekeken in de Tubantia hier in Regionaal Dagblad van het DPG Groep. Maar ook Als je het moet vergelijken KKD of toen Heracles kreeg Twente toch wel meer aandacht van de regionale pers.

00:12:00 Spreker 1

Ja dus je zag niet heel veel verschil, vergeleek mijn eredivisie seizoen.

00:12:03 Spreker 2

Nee Alleen toch wel kritischer.

00:12:08 Spreker 1

Ja wel kritischer ja.

Dus Heracles een beetje het kleine. Kleine broertje, Als je het zo mag zien, ja.

00:12:14 Spreker 2

Ja weet je Heracles maakt zichzelf altijd zo klein, moet zij weten, maar.

00:12:17 Spreker 1

Ja ja mijn huisgenoot is dus voor Heracles, dus die zou het niet leuk vinden zo genoemd te noemen

00:12:22 Spreker 2

Maar weet je de gasten?

Ze worden ze kampioen, hè, en en Ik vind het hartstikke leuk dat het gepromoveerd zijn, want dan krijg je die derby's weer.

Toen wij gedegradeerd waren, waren ze hartstikke blij Omdat wij gedegradeerd waren en dat heb ik nooit begrepen, want dan denk ik van ja, dan mis je de Derby en zo, maar zij vonden het helemaal geweldig.

00:12:45 Spreker 2

Als je ziet hoe ze al waren gepromoveerd en toen werden ze kampioen en hoe zij het kampioenschap hebben gevierd. Dat leek wel of ze de Champions League hebben binnengehaald terwijl Ik denk terwijl Ik denk, ja, luister, Het is Maar de KKD waar je kampioen van bent geworden hè? Want ik werd geïnterviewd toen als voorzitter door de NOS en zoals nog gefeliciteerd, dus zullen we heel blij zijn en wat een geweldige prestatie die Kampioenschap, ik zeg nou, het valt wel reuze mee, want Je moet je wel realiseren dat de KKD is, hè? Dat moeten we wel even nuchter. Blijven zijn eigenlijk.

00:13:21 Spreker 1

Weegt, weegt het minder, ja?

00:13:23 Spreker 2

Natuurlijk? Ja, tuurlijk ik.

00:13:25 Spreker 1

ik las. Wel bij een paar opmerkingen van dat sommige het juist wel dat feest juist leuk vonden of de KKD juist niet heel erg vonden. Dus wedstrijd vrijdagavond vonden ze fijn.

00:13:37 Spreker 2

Klopt, daar sluit ik me helemaal bij aan.

Weet je het is natuurlijk rampzalig op het moment dat je op. Ik stel daarbij tegen AZ moeten en Dat is ook wel eens gebeurd. Zondagavond om 8 uur moeten voetballen daar.

Nou, die supporters moeten daar ook wel weer terug ben. Heel ver weg nou en dan de volgende dag moet je weer. Werken met zijn allen voor kinderen die moeten volgende dag naar school. Die mogen van de ouders niet, dus Ik vind de zondagavond al belachelijk. En ja, Maar dat was wel het enige voordeel, vond ik van de KD die die avondwedstrijd op zaterdag of op vrijdagavond.

00:14:14 Spreker 1

Ja snap ik ja.

00:14:16 Spreker 2

Ja het hele weekend voor je kun je mooi zuipen en dan.

00:14:22 Spreker 1

Lekker uitrusten nog daarna.

00:14:24 Spreker 2

Ja precies, Dat is heel chill was echt chill. Ja ja.

00:14:30 Spreker 1

Ja Natuurlijk je. Je wint Natuurlijk ook liever wedstrijden dan dat je alles verliest In de eredivisie, dus qua Dat is het weer ook beter. Ja nu nu super goed maar.

00:14:43 Spreker 1

Ja hoe was Twente in het KKD seizoen evengoed zichtbaar In de regio stad, dus qua symboliek, dus dan moet je denken aan vlaggen, kleuren, hoe Twente zich uit?

00:14:54 Spreker 2

Nee, Dat was wel een stuk minder Als je nu zeg, maar door Enschede met naam Enschede, maar ook door Twente rijdt, dan zie je soms wel. Een FC Twente Vlag ook niet echt heel veel hoor. Je ziet nog meer, veel meer van die burgers, boerburgerbeweging vlakken.

00:15:10 Spreker 1

Nou ja om ja omgekeerde Nederlandse vlag. Ja ja.

00:15:13 Spreker 2

Ja die omgekeerde dingen maar In de KKD divisie zag ik ze helemaal niet meer hangen.

En, Dat is toch wel opmerkelijk. En ja, echt.

00:15:23 Spreker 1

Misschien toch met trots te maken.

00:15:26 Spreker 2

Ja zeker, maar je merkt ook, zeg maar In de gesprekken op het werk, op het moment dat Twente het goed doet of wat dan ook dan.

Is dat altijd na het weekend onderwerp van gesprek met de keukenkampioendivisie was dat veel minder het geval, heeft Misschien ook te maken met dat wel weer twee dagen tussen zitten vrijdagavond en maandag.

Ja, Maar dat geloof ik niet, Maar dat was allemaal wel meer gelatenheid van nou ja, waar hebben we het eigenlijk over en Toen leefde wel als ze maar terug zouden komen, Maar het leefde niet zo sterk als toen ze nog In de eredivisie zaten.

00:16:06 Spreker 1

Ja, Het was niet het gesprek van de dag.

00:16:08 Spreker 2

Nee, nee, en dat soort dingen merk je ook aan uitingen niet weet je en vaatjes en In de auto en nou ja, gewoon stukken minder.

00:16:19 Spreker 1

Je kon Twente wel elk gevolg toch via ESPN.

Of, Dat is nu. Dat is nu volgens mij ook niet meer dat niet elke wedstrijd.

00:16:28 Spreker 2

Jawel, elke wedstrijd wordt uitgezonden dus ook die Van Twente nu.

00:16:35 Spreker 1

Nee, bedoel nu.

00:16:35 Spreker 2

Niet meer Heracles die betaalt 18.000 pieken per wedstrijd om uitgezonden te kunnen worden.

00:16:42 Spreker 1

Dat is ook raar eigenlijk, toch?

00:16:43 Spreker 2

Dat vind ik raar, ja?

Ja, alles is Commissie, ja?

00:16:49 Spreker 1

Dus dat het ook nog wel geholpen op zich toch stelt, stel het werd ook niet eens uitgezonden dan.

00:17:01 Spreker 2

Ja

00:17:02 Spreker 1

Nu vragen over de supporters nu beetje stad regio besproken.

Ja is er volgens u verschil in gedrag van de supporters tussen de Eredivisie seizoen of KKD seizoen.

Dus denk bijvoorbeeld aan, wedstrijdbezoek of sfeeracties of Misschien agressie of zo.

00:17:22 Spreker 2

Nou ja toch ja, ik snap wel wat je zegt In de nee, zeg maar voor de uitwedstrijden altijd volle bak wat ik je. Al In het begin. Verteld hebt altijd uitverkocht uitvak jij Als je naar Almere toe moet. Ja, weet je, dat kunnen We kunnen maar 300 In het uitvak en wij willen hier het liefst met 1500 man naar naar Almere.

Nou ja, dat lukt dat, dat lukt dan niet, dus dan maak je meteen het verschil tussen, zeg Maar de accommodatie van de KKD clubs, de gemiddelde dan hè ado buiten gelaten. Dat geldt ook voor NAC. Dat zijn Natuurlijk clubs met een Fortuna Sittard. Roda JC kijk die zijn eredivisiewaardig accommodatie.

Maar ja, Als je naar Almere gaat, Maar ik weet niet of je dan toen ben geweest, maar dan zie je In de verte zie je, zie je wat wat wat lampjes branden en dan denk je van, ik kom bij een hoofdklasse aan ja, Dit is gewoon, Dat is gewoon 3 keer niks.

Toen had je geen geen noemenswaardige agressie. Ja heel, heel af en toe gebeurt er wat, Omdat in Limburg kan ik nog herinneren, moest we tegen Roda spelen en we werden ergens bij een benzinepomp station opgewacht door Fortuna supporters. Nou Dat is toch wel tot 1 knokpartij ja, is dat gevolg geweest?

Maar over het algemeen was het een stuk rustiger qua activiteit. Toen kwam corona en wat je nu ziet, ja, daar gaat het wat mij betreft alle perken te buiten, Het is continu.

Nu Uevallig de laatste twee wedstrijden niet, uitwedstrijden. Maar ik vind dat wij ons niet van de goede kant hebben Laten.

00:19:15 Spreker 1

Dus eigenlijk nu meer dan In het KKDseizoen.

00:19:20 Spreker 2

Ja veel meer, Maar ik zie ik zie die tendens ook wel op straat. Ik zie tendens ook In het verkeer dat Mensen wat wat wat?

Opgefokte zijn snel en dat vind ik ook, zie ik ook In het stadion weet je. En ja, en Ik wil me daar liever niet meer identificeren, want ik word daar niet blij van Van. Al dat voor al het nodeloos geweld en zo.

00:19:40 Spreker 1

Nee snap ik. En hoe denkt u dat dat dan zo komt?

00:19:44 Spreker 2

Ja, weet je, Dat is maatschappelijke vraagstuk. Dat vind ik heel lastig. Er wordt wel verwezen naar ja corona, daar Mensen geen uitlaatklep hadden, Maar ik denk ja, inmiddels is toch weer snel een stuk verder.

Maar dan is een nieuwe tendens neergezet.

Binnen als Twente is het zijn ook nieuwe jongelui tussen de 15 en 18 die ze willen Laten gelden die In de hiërarchie hebben in een groep en ook steeds hoger in die hiërarchie willen. En dan moet je dit soort dingen moet je Laten zien. Nou het aantal stadionverboden, ja, de rest gewoon de pan uit niet Alleen bij Twente, maar ook in heel Nederland. Dat is bizar. Ja, en dat zegt, dat zegt genoeg.

00:20:29 Spreker 1

Ja, Maar daar is niet echt een verklaring voor.

00:20:32 Spreker 2

Ja ik, Ik heb, nee, Ik heb hem. Nee.

00:20:35 Spreker 1

Ik hoor wel eens dat het op corona zou komen, Maar dat is nu Ook wel een tijdje terug.

00:20:40 Spreker 2

Ja, dat vind ik ook. Ja, dus dus dus.

Ik weet het oprecht. Niet waardoor dat komt?

00:20:46 Spreker 1

Ja nee Misschien In het KKD Zoom was het minder Omdat het toen meer gevoel van steunen was. Misschien moeten er.

00:20:54 Spreker 2

Ja zou heel goed kunnen, ja, weet je, en wij waren. Wij voelden ons ook altijd machtiger, ook In het stadion we. Wij maken het meeste geluid In het stadion. In de KKD.

Dus je voelt je aan machtiger en ja, en er waren weinig clubs, behalve top oss. Die hebben een woonwagencamp Natuurlijk daar en en vanuit kamp oss. Die zijn ook supporters en zijn geen leuke jongens en die proberen dan ons vak aan te vallen.

Nou ja, dat zijn, dat levert altijd wel leuke beelden op zomaar zeggen, Dat is een vol vak tegen een tiental. Ja van Van die woonwagencamp. Dus ja.

Maar goed, weet je? Ja. Dat gebeurt en ik heb daar nooit wat van begrepen

00:21:44 Spreker 1

Nee, het moet er bijna soort van bij, hè?

00:21:53 Spreker 1

Ja, het zal bewijsdrang zijn wat je al zei Van.

Die jongere jongens bewijsdrang.

00:21:57 Spreker 2

Ja, dat denk ik ook. Ja, dat denk ik.

00:22:00 Spreker 1

Ja en qua wedstrijdbezoek zag je bijvoorbeeld bij thuiswedstrijden dat er minder Mensen kwamen.

00:22:07 Spreker 2

Bij Twente is het altijd volle bakje heeft minimaal 25.000 Mensen. En ja, ja, overmorgen staat weer uitverkocht, hè? Heb ik gezien en zijn er weer zwarte kaartjes op zwarte markt voor Sparta thuis.

00:22:22 Spreker 1

Bij Sparta ja.

00:22:23 Spreker 1

Nog geluk met die goal van zerrouki.

00:22:26 Spreker 2

Ja, maar goed weet.

Je, Ik had bij de familie hebben.

We een poule.

En dus 5 piek en Dat is 8 Mensen die meedoen en Ik had als enige die zegt Van ze verliezen met twee nul.

Dus nou kan je?

Lang nou ja gehoopt dat twee nul ze worden.

Sparta ga Alleen Maar voor de centen, Natuurlijk.

00:22:43 Spreker 1

Ja tuurlijk ja thuis win je wel hoor.

00:22:45 Spreker 2

Dat ik win ja precies.

Ja, nou ja, toen want je mag niet zelf de uitslag op gegeven in onze pool als een 1,5 dat al gedaan heeft, dus ik wou twee nul terecht en maar toen was ik wel blij met die een een, Maar ik Ik heb wel gedacht Als het ze met twee nul zouden verliezen.

00:23:07 Spreker 1

Ja, dat wil ik gelijk overheen Natuurlijk, ja.

00:23:08 Spreker 2

Twente is zo sterk thuis.

00:23:12 Spreker 1

Zo stellen, ja, ik moet zeggen, die penalty vond ik nog best wel.

00:23:17 Spreker 2

Nou, wat vond jij ervan als? Ja.

Ik heb een rood hart, hè?

00:23:20 Spreker 1

Ja, ik moet zeggen, ik zag was Cerny, toch? Ja, volgens mij deed hij niet echt wat extra's met zijn been niet uit, dus ik dacht al, huh, en die sito die viel maar gewoon. Ja, ik vond.

Het best wel raar uitzien, maar.

00:23:32 Spreker 2

Ja ik ook en dan denk ik, Waarom grijpt de Var nou niet eens, Maar ik. Ik denk ook altijd, Ik heb een rood hart, zeg Maar ik, Ik ben vast gekleurd, Maar ik vond. Ik vond het weinig aan.

00:23:43 Spreker 2

De hand en die commentator zei dat ook en zeg maar die misidjan. Die op een gegeven moment
Vandoor ging en die. Werd toch? Die werd volgens mij echt werd neergehaald

00:23:53 Spreker 1

Ja ja die sambo.

00:23:56 Spreker 2

Ja ja ja.

00:23:59 Spreker 2

Ja ja, weet je, en dan denk ik van ja kom op man, maar goed en en dan ja, en ook die gele kaart van
sadilek, wantsadilek en zerrouki is een ongelooflijk goed combinatie.

Maar ik vond het echt een hele lichte overtreding en denk van ja.

Dat is toch ook geen geel?

00:24:18 Spreker 1

Nee klopt duidelijk, ga je wel?

Missen want strijd en passie zit bij hem wel goed.

00:24:20 Spreker 2

Ja ja ja absoluut absoluut.

Maar die zet hem ook mooi voor.

00:24:26 Spreker 1

Ja maar op zich een een thuis.

Moet wel goedkomen, toch?

00:24:31 Spreker 2

Dat gaat wel goed komen.

00:24:35 Spreker 1

En bijvoorbeeld sfeeracties ik Ik weet niet of het In de stad Sfeeracties zijn of In het stadion. Is dat
dan anders in?

Zo een KKD of Misschien juist wel meer om juist meer te steunen.

00:24:46 Spreker 2

Ja In de steun, Maar de selecties zijn altijd wel aanwezig bij Twente, ook in De KKD.

Maar de intensiteit en de grootsheid van de sfeeracties die die zijn In de Samen eredivisie
wedstrijden veel maal aanwezig. Wij waren heel lange tijd.

Hadden wij het grootste spandoek gemaakt van de Van de eredivisie, totdat ja Feyenoord van de
week voor jou paar weken terug ook fantastisch spandoek. Mijn zoon die zit bij de Ultrasonen Twente
en die die werkt altijd mee aan Die spandoeken maak En moet die doeken aan elkaar naaien en. Die
zijn daar wel heel druk mee, moet ik zeggen, maar daar was hij ook In de KKD ook druk mee en. Daar
is geen Verschil en, Dat is wel heel makkelijk gezegd tussen KKD en de en de Eredivisie geen verschil.
Nog van publiek, nog van sfeer acties nog van.

00:25:45 Spreker 1

Dat is ook precies wat uit mijn enquête ook kwam qua cijfers dat er echt nauwelijks verschil tussen
zat wedstrijd dus ja, bij het wedstrijdbezoek ook dat. Ja een heel klein beetje was, voor 5, 6% minder
Dan dan normaal.

Maar dat is ook wel gezegd.

00:26:02 Spreker 2

Wat wel, ik zou wel heel erg benieuwd zijn, weet je wij (supportesvereniging)?

Heeft de grootste bieromzet van heel Twente van Van heel de Grolsch Veste.

00:26:15 Spreker 2

Ja, weet je hoeveel liter bier wij omzetten per seizoen.

00:26:22 Spreker 1

OK wacht heb ik wel even moeilijk? te schatten hoor kijken.

00:26:28 Spreker 1

Zou dat zijn.

00:26:30 Spreker 1

809 500.000 nee is dat teveel?

00:26:33 Spreker 2

Nee nee 100 en.

Van teveel 18e vriendjes, maar, hè?

00:26:37 Spreker 1

Nou oke, ja, ik dacht gewoon hoog inschatten.

00:26:40 Spreker 2

Nee, maar is goed. 100.000 L is echt heel Alleen maar in ons home hè? Dus Dat is twee voor de wedstrijd en twee uur na de wedstrijd.

00:26:46 Spreker 1

Oh, Natuurlijk, ja.

00:26:49 Spreker 2

Dus dus in 4 uur tijd en dan nou ja, goed, er wordt enorm veel gezopen en waar ik heel benieuwd naar ben en, want Dat is dat zag ik ook In de Keuken Kampioen Divisie tijdens de wedstrijd In de Keuken Kampioen divisie als Telstar of Almere op bezoek kwamen om al die al.

Die ja ja, gewoon de Mindere clubs dan werd er wel meer naar de ballie gegaan tijdens de wedstrijd om weer drinken op te halen.

00:27:15 Spreker 1

Oh dus juist meer gedronken?

00:27:18 Spreker 2

Dat ja en ik zal wel heel interessant vinden nu jij dit zo zegt, want Daar Wil ik eigenlijk? Naartoe, is er meer gedronken tijdens de wedstrijd.

00:27:28 Spreker 2

bij de keukenkampioendivisie, Of bij de eredivisie.

00:27:33 Spreker 1

Interessante vraag, hè?

00:27:35 Spreker 2

Ja, daar kom ik nu op, ja.

00:27:37 Spreker 1

Ja wacht ik ga even noteren, je even, dan kan ik dan Misschien nog meenemen.

00:27:42 Spreker 2

Nou weet ik niet of je dat moet.

00:27:50 Spreker 2

Kijk wel interessant zou Ik wel, Ik ben heel benieuwd naar, Komt nu in mij op.

00:27:54 Spreker 1

Oh, want wat wat denk je is, is er meer gedronken of.

00:27:59 Spreker 2

Dat denk ik Omdat we tijdens de wedstrijd dan zit iedereen een beetje meer met elkaar te lullen in plaats van gegrepen te worden door tegenstander en en dan gunnen ze de tijd niet om naar de bar te lopen en want je zult maar een doelpunt missen, zeg maar.

00:28:15 Spreker 1

Nee nee snap ik.

00:28:17 Spreker 1

Ja, hij kreeg net.

Een berichtje dat over 10 minuten Omdat ik, Ik heb geen pro, dan wordt die.

Afgesloten, maar dan zal ik wel even een nieuw stuur.

Als we nog?

Niet klaar zijn via WhatsApp, Dat is geen probleem. Maar dat wedstrijd bezoek Dat kwam ook uit mijn enquête. Ik had nog wel een paar grappige dingen wat eruit kwam, dus bijvoorbeeld de vrouwen die de enquête hadden ingevuld.

Die bezorgde meer wedstrijden dan de mannen die het hadden ingevuld.

00:28:44 Spreker 1

Dat kwam uit mijn enquête. Ik weet niet of je daar Misschien een verklaring?

Het klinkt toch al wel grappig? Ja.

00:28:52 Spreker 2

Wel grappig ja.

00:28:56 Spreker 1

En qua wedstrijdbezoek, Ja iedereen was best wel trouw gebleven, maar je zag bij vooral bij de jongeren dat die wel minder minder In het KKD seizoen naar wedstrijden gingen.

dus Dat was Tot 30 jaar en bij volwassenen en ouderen was dat gewoon hetzelfde.

00:29:11 Spreker 2

Oké toch wel interessant.

00:29:14 Spreker 1

Ja, Ik weet. Niet Waarom zou dat komen? Ik.

00:29:18 Spreker 2

Maar hebben ze dan intussen seizoenkaart opgezegd, dan is dat wat je zegt.

00:29:21 Spreker 1

Nou, nee, Ik heb gewoon. Ik had die vraag gesteld van hoeveel procent bent u van de wedstrijden erbij geweest?

00:29:27 Spreker 1

En daar kwam uit dat jongeren ja In het KKD seizoen er minder bij. Waren wel wel. Een stuk meer dan de volwassenen en ouderen.

00:29:39 Spreker 2

Maar ja, het kan, ja, ja, Ik weet niet waardoor dat komt. Ja, Ik denk toch gebrek aan belangstelling en waar ik jou zei In de KKD uit je minimaal 25.000.

Maar nu is het bijna elke keer jaar bijna uitverkocht of 29.000 standaard.

00:29:54 Spreker 1

Maar het is niet iets wat u opgevallen is.

00:29:57 Spreker 2

Ja nee, nee, niet nee.

00:29:59 Spreker 1

Nee oke, ja en wat ik ook nog zag was.

Dus In het KKD seizoen dat ik had dan gevraagd van waar je woont. Dus in Enschede, in Twente of buiten Twente en dus hoe verder je weg wonen van Van FC Twente. Hoe eerder ze afhaakten In het KKD seizoen dus.

Mensen die in Enschede woonden, die haakten minder af en de mensen die buiten.

Twente woonden, die haakte eerder af.

Ja, Maar dat zal wel met de reistijd en.

00:30:30 Spreker 2

Precies dan denk je ja ik ga nu aandacht aan mijn familie geven in plaats van naar Telstar te gaan. Ja.

00:30:38 Spreker 1

Ja nee snap ik op zich is ook logisch Als je het zo bekijkt.

Ja en wat ook nog uitkwam. Daar heeft u bijvoorbeeld verschil gemerkt van betrokkenheid en verbinding van de supporters met de club In het KKD seizoen.

Zoals ja, bij Twente, ja, dus of ze zijn.

00:30:53 Spreker 2

En Twente, bedoel je?

Ja ik de binding tussen Twente en de KKD was goed.

Ik vind de binding tussen Twente en de supporters, nu vind ik slecht.

00:31:07 Spreker 1

En In het KKD seizoen was dat beter.

00:31:13 Spreker 2

Nou het voorbeeld geven. Aanstaande zondag is de laatste wedstrijd van Twente. Zoals u weet. Wij willen de talenten en de spelers van het jaar willen we bekendmaken, doen we elk jaar en dat doen we Altijd op het veld.

En nu zeggen ze, nou ja, weet je, Wij hebben geen tijd voor om dat te doen.

Ik zeg dan, dan gaan we dit jaar voor het eerst geen speler van het jaar In het talent van het jaar uitreiking sinds ons bestaan.

Nou, daar schrokken ze weer van. Ja, ik bel Paul van de kraan, dus de directeur van Twente die belt me dan meteen op en die zal me gisteren terugbellen.

Heeft het niet gedaan en wij krijgen altijd. Ook al sinds jaren krijgen wij twee spelers in onze om na de wedstrijd die eventjes door het home lopen, kunnen mensen op de foto dit jaar ook niet meer gebeurd.

Maak afspraken over met Paul van der Kraan Paul van der Kraan, die zegt Van dat maken we Lucas, doe het nu om de wedstrijd. Ik zeg niet elke wedstrijd nee om de wedstrijd, anders kijk je niet voor mekaar.

Nou oké, om de wedstrijd nou ook, dat gebeurt niet, maar weet je dus de afstand tussen het grote Twente

00:32:15 Spreker 2

Ja vind ik wel, en ik vind het.

Gewoon opdracht van de spelers.

00:32:19 Spreker 2

Dat ze dat gewoon moeten doen?

00:32:21 Spreker 1

Want Dat is Natuurlijk de ja Samen.

00:32:21 Spreker 3

Ik film aan.

00:32:24 Spreker 1

Tussen de club en de supporters Natuurlijk.

00:32:25 Spreker 2

Ja, nou ja, dus dus, dus Dat is gewoon is niet goed op het moment.

00:32:30 Spreker 1

En dat, Dat is best.

00:32:31 Spreker 1

Wel opmerkelijk toch dat het dan nu het juist heel goed gaat, dat het dan dat ze dat dan Laten vliegen.

00:32:36 Spreker 2

Ja, Maar de andere kant is ook zo dat het een beetje de arrogantie wordt van Van Het gaat goed.

00:32:42 Spreker 2

Bij zijn topspelers en.

00:32:44 Spreker 2

Aftasten wij wij bepalen wel wat goed van een ander is, terwijl op het moment dat je In de KD speelt, dan ben je nederl.

00:32:53 Spreker 1

Ja en heb je ze Misschien ook meer?

00:32:54 Spreker 1

Nodig of zo.

00:32:55 Spreker 2

Ja dat gevoel.

00:32:57 Spreker 1

Ja, maar best wel opmerkelijk, toch?

00:33:00 Spreker 2

Ja vind ik wel.

00:33:03 Spreker 1

En dan voelen ze supporters zich anders betrokken of een andere verbinding met de club in.

00:33:08 Spreker 1

Zo, NKD seizoen.

00:33:09 Spreker 2

Ja nou, dat denk ik wel, maar ze blijft het vol gas geven waar ze Omdat ze gewoon willen dat Twente op zo snel mogelijke manier naar Heracles nu binnen een jaar weer terugkomt. Want het blijft je hangen, net als nac. Ja.

00:33:21 Spreker 1

Ja, Het is in.

00:33:22 Spreker 1

De klas ja.

00:33:25 Spreker 1

Ja Willem, twee roda.

00:33:27 Spreker 2

Ja precies nee ja mij.

00:33:29 Spreker 1

Ja uit het enquête kwam ook dat de sporters zich ja eigenlijk nog hetzelfde betrokken of verbonden voelden met de club.

00:33:36 Spreker 2

Ja ja ja.

00:33:37

Dus zelfs die claims scheren?

00:33:40 Spreker 1

Ja en wat ik eigenlijk mij nog afvroeg, hebben jullie in dat k seizoen vanuit de sportvereniging anders gecommuniceerd met met de supporters dus Misschien om de meer sfeer of de moed.

00:33:50 Spreker 1

Er in te houden.

00:33:53 Spreker 2

We hebben altijd een steady beleid gevoerd en dat heeft ons geen windeieren gelegd. Wij zijn van 3600 leden In de KD divisie nu naar 47 om hebt gegaan en schoon door gewoon trouw elk ding hetzelfde te blijven doen en hier en daar vernieuwingen toe te passen.

00:34:13 Spreker 2

Maar die heeft dat te maken met het home en dergelijke en veel dingen te organiseren, maar daar hebben we altijd gedaan, supporters.

00:34:19 Spreker 1

Ja dus er was niks extra's nodig.

00:34:23 Spreker 1

Nee, nee, oké. Eigenlijk nog een vraagje dus, hoe zou u eigenlijk het KD seizoen omschrijven?

00:34:31 Spreker 1

Hoe heeft dit beleefd?

00:34:34 Spreker 2

Als nou, ja, ik ik. Ik vond het niet leuk. Ik vond Twente slecht spelen. Ik vond het en Ik was blij dat het erop zat en dat wij weer terugkwamen.

00:34:47 Spreker 1

Oké en Het is.

00:34:48 Spreker 1

Ook weer heel snel zijn ze er goed bovenop gekomen, toch?

00:34:50 Spreker 2

Ja, Maar ik zeg maar, emotioneel had ik er helemaal niks mee op dat moment.

00:34:57 Spreker 2

Melden al die flut clubs.

00:35:00 Spreker 1

Ja, Als je toch jij bent toch het grote FC Twente toch? En dan ga je mond of.

00:35:05 Spreker 2

Ja precies en dan jong Psv Jong Utrecht, jonge begrijpen.

00:35:08

Ja ja ja.

00:35:10 Spreker 2

Dat is toch helemaal?

00:35:11 Spreker 1

Niks nee, ik snap dat wel.

00:35:13 Spreker 1

Heel goed dat ze er nu?

00:35:15 Spreker 1

Dat ze dat ze het nu goed doen.

00:35:17 Spreker 1

Ja, en nu is het financieel ook een stuk stabiel, toch?

00:35:21 Spreker 2

Gaat steeds beter, ja.

00:35:25 Spreker 1

Ja, eigenlijk ben ik nu wat door de meeste vragen heen, ja, heeft u nog gewoon nog iets toe te voegen of iets nog te?

00:35:32 Spreker 2

Behalve dat ik jou heel veel succes wens man met verwerking van de resultaten. Ik hoop dat de prof de merk woord gaat hoe je het opgeschreven hebt.

00:35:43 Spreker 1

Ja ik, Ik denk het wel, anders zou het kunnen zijn.

00:35:48 Spreker 1

Ja was bij uw dochter nog alles moet.

00:35:50 Spreker 2

Gaan met dankjewel voor jou bijdrage Marian hartstikke goed, We hadden de ene hand wast de andere zeg ik altijd.

00:35:57 Spreker 2

En ja is goed. Die is nu bezig met de laatste concept en die heeft ze. Het laatste concept heeft ze ingeleverd nu bij de profs.

00:36:05 Spreker 2

En, volgens mij is de 26e. Ja, dat denk ik. 16 juni moesten we helemaal in geleefd hebben.

00:36:13 Spreker 2

De krijgt bijna klaar.

00:36:15

Ik heb wel.

00:36:15 Spreker 2

En jij, maar dan moet jij tegen levend hebben.

00:36:17 Spreker 1

Jawel, ik stop heel even het opnemen, want Dat is nu niet meer nodig Natuurlijk.

9.2.3 Bijlage 3: enquête frequentietabellen

BEZOEK	nu	KKD
0-40%	25%	34%
>=50%	75%	66%
	100%	100%

	man		vrouw	
BEZOEK	nu	KKD	nu	KKD
0-40%	28%	37%	13%	23%
>=50%	72%	63%	87%	77%
	100%	100%	100%	100%

	jongeren		volwassenen		ouderen	
BEZOEK	nu	KKD	nu	KKD	nu	KKD
0-40%	24%	39%	27%	27%	21%	33%
>=50%	76%	61%	73%	73%	79%	67%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	in Enschede		in Twente		buiten Twente	
BEZOEK	nu	KKD	nu	KKD	nu	KKD
0-40%	17%	24%	23%	28%	38%	55%
>=50%	83%	76%	77%	72%	63%	45%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	lid		geen lid	
BEZOEK	nu	KKD	nu	KKD
0-40%	21%	27%	29%	41%
>=50%	79%	73%	71%	59%
	100%	100%	100%	100%

VERBONDENHEID	nu	KKD
(geheel) niet verbonden	0%	2%
neutraal	2%	5%
(sterk) verbonden	98%	93%
	100%	100%

	man		vrouw			
VERBONDENHEID	nu	KKD	nu	KKD		
(geheel) niet verbonden	0%	1%	2%	5%		
neutraal	2%	4%	2%	12%		
(sterk) verbonden	98%	95%	96%	83%		
	100%	100%	100%	100%		
	jongeren		volwassenen		ouderen	
VERBONDENHEID	nu	KKD	nu	KKD	nu	KKD
(geheel) niet verbonden	0%	7%	1%	1%	0%	0%
neutraal	0%	5%	3%	7%	1%	2%
(sterk) verbonden	100%	88%	96%	92%	99%	98%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	in Enschede		in Twente		buiten Twente	
VERBONDENHEID	nu	KKD	nu	KKD	nu	KKD
(geheel) niet verbonden	0%	1%	0%	1%	2%	4%
neutraal	1%	3%	2%	4%	2%	7%
(sterk) verbonden	99%	96%	98%	95%	96%	89%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	lid		geen lid			
VERBONDENHEID	nu	KKD	nu	KKD		
(geheel) niet verbonden	0%	1%	1%	3%		
neutraal	2%	3%	1%	6%		
(sterk) verbonden	98%	96%	98%	91%		
	100%	100%	100%	100%		

BETROKKENHEID	nu	KKD		
(zeer) onbetrokken	23%	25%		
neutraal	46%	46%		
(zeer) betrokken	31%	29%		
	100%	100%		
	man	vrouw		

BETROKKENHEID	nu	KKD	nu	KKD
(zeer) onbetrokken	22%	24%	25%	28%
neutraal	46%	45%	49%	47%
(zeer) betrokken	32%	31%	26%	25%
	100%	100%	100%	100%

	jongeren		volwassenen		ouderen	
BETROKKENHEID	nu	KKD	nu	KKD	nu	KKD
(zeer) onbetrokken	17%	24%	18%	16%	25%	26%
neutraal	37%	34%	47%	49%	51%	48%
(zeer) betrokken	46%	42%	35%	35%	24%	26%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	in Enschede		in Twente		buiten Twente	
BETROKKENHEID	nu	KKD	nu	KKD	nu	KKD
(zeer) onbetrokken	21%	21%	18%	21%	36%	39%
neutraal	45%	42%	49%	50%	42%	41%
(zeer) betrokken	33%	37%	33%	29%	22%	20%
	99%	100%	100%	100%	100%	100%

	lid		geen lid	
BETROKKENHEID	nu	KKD	nu	KKD
(zeer) onbetrokken	19%	20%	27%	31%
neutraal	44%	45%	51%	47%
(zeer) betrokken	37%	35%	22%	22%
	100%	100%	100%	100%

SYMBOLLEN	totale steekproef
(veel) minder zichtbaar	7%
hetzelfde	80%
(veel) meer zichtbaar	13%
	100%

SYMBOLLEN	man	vrouw
(veel) minder zichtbaar	7%	5%
hetzelfde	78%	85%
(veel) meer zichtbaar	15%	10%
	100%	100%

SYMBOLLEN	jongeren	volwassenen	ouderen
(veel) minder zichtbaar	10%	10%	1%
hetzelfde	77%	78%	84%
(veel) meer zichtbaar	13%	12%	15%
	100%	100%	100%
SYMBOLLEN	in Enschede	in Twente	buiten Twente
(veel) minder zichtbaar	4%	6%	10%
hetzelfde	77%	84%	75%
(veel) meer zichtbaar	19%	10%	16%
	100%	100%	100%
SYMBOLLEN	lid	geen lid	
(veel) minder zichtbaar	6%	7%	
hetzelfde	83%	76%	
(veel) meer zichtbaar	11%	17%	
	100%	100%	